

élet

XIII EVF. * SZAM 184
Címj—Kolozsvár, 1938
augusztus 26 K...
5690 EV - ELUL

TAXA POSTALA
PLATITE in NUMERAR
No. 244.716/929

Ara 5 lej

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Száda Baron L. Pop (v. Brassai-
utca) 10. szám. Telefon: 9-77.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 1150 Lej
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

KÜLFÖLDI
ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egy óra 1 dollár (vagy ennek
megfelelő pénsum).
Egy évre 10 dollár.
Hirdetések tarifa szerint
vételnek fel.

Ramasetter Robert
BUDAPEST

Uj Kelet az egyetlen er.
a bázisú szidóság politikai
napilapja.
Görögök utánnomását
megjelölésével
Egyetemes nem küldeni
megöröcsékre sem vállal

Diszkrét 2. II. e. S.

Angol hadihajók román vizeken

A Máltán állomásozó angol hajóraj
három cirkálója horgonyt vetett a kons-
ztanci kikötőben. Davies ellentengerna-
gy, a hajórajparancsnokát audiencián
fogadta Károly király és Maniu mi-
nisterelnök. A külföldi sajtó pedig már
napok óta behatóan kommentálja az
angol hadihajóknak a Fekete tengeren
való látogatását, amelynek már külső-
ségei is elárulják, hogy ez a vizit nem
az angol hajóosztások kejtutazása, hanem
szóval inkább komoly és messzire célzó
politikai demonstráció. Még pedig a
nemzetközi politikának egy olyan esemé-
nye, amely semmiesetre sem alkalmas
arra, hogy megnyugtatólag hasson a
pacifista törekvésektől áthatott állam-
férfiakra. Semmi kétség: az angol cir-
kálók ágyúi Odessa felé vannak irá-
nyítva, válaszképpen Szovjet-Oroszor-
szágban az utóbbi időben tett harci ké-
szülődéseire és különösképpen arra,
hogy a Szovjet hadihajókat összpontosí-
tott a Fekete tengeren.

Egy-két hónappal ezelőtt egész Euró-
pát bejárta a hír, hogy az orosz külpo-
litika feladta eddigi tartózkodó és in-
támb a kulisszák mögött dolgozó magatartá-
sát és a nyílt agresszivitás terére
lép. Az európai külügyminisztériumok-
ban meglehetősen idegességet váltottak
ki ezek a hírek és a nyugtalanság csak
akkor hagyott valamennyire is alább,
mikor a francia kormány félhivatalosan
megnyugtatót kapott arra, hogy a
szovjet most nem gondol háborúra. Ezt
követően azonban a vörös hadsereg a
Dnyeszter partján tartotta meg hadgya-
morkait és a Fekete tengeren megje-
lent az orosz hadiflotta, amelynek egyes
cirkálói egész Konstanca közeléig me-
részkedtek. A román kormány a Párizs-
ból kapott megnyugtató ellenére is jó-
sak látta nem hagyni válasz nélkül a
szovjet háborús manifesztációt. Mi-
roescu külügyminiszter jegyzékben for-
dult a volt szövetséges hatalmakhoz:
Angliához, Franciaországhoz és Olasz-
országhoz, kérve az illető államokat,
hogy küldjék el hajóikat a Fekete ten-
gerre és ezzel is demonstrálják, hogy
egy esetleges támadás esetén az orosz
flotta szembe fogja találni magát Ro-
mánia összes szövetségeseivel.

Olaszország nem a legkedvezőbb idő-
ben kapta kézhez ezt a meghívást, mert
egyankor javában folytak az olasz-
országi kereskedelmi tárgyalások. Fran-
ciaország — a fenntebb jelzett okoknál
fogva — feleslegesnek tartotta a de-
monstratív tengeri látogatást, ezzel
szemben elküldte Romániába Gourdon
tábornokot, Párizs volt katonai parancs-
nokát, aki ugyancsak a legfényesebb fo-
sztatásban részesült. A Foreign Office
azonban elfogadta a meghívást és
Davies ellentengernagy parancsot ka-
pott, hogy három hajóval tegye le
látogatását a román vizeken. A lausannei
megszólás szabaddá tette a Fekete ten-
geri bármilyen hajó előtt. Davies ell-
tentengernagy látogatása azt jelenti a
diplomácia nyelvén, hogy Anglia élni
akar ezzel a jogával, még pedig nem-
csak olyankor, amikor béke honol a Fe-
kete tenger zavaros hullámain és vidám
fürdőzők zaja veri fel a konstancai ki-
kötő esendjét...

Hogy miért éppen az angol flotta
küldte el előőrseit a román vizekre, an-
nak okait főleg a nemzetközi politika
konstellációjában kell keresni. Abban a
szűkös küzdelemben, amely a felszínre
kötött események mögött Szovjet-Orosz-
ország és az angol világbirodalom kö-
zött folyik — az angoloknak igen sok
kellomenőségük támadt az utóbbi idő-

ben. A kínai lázadásoktól kezdve és
Gandhi sóbányászásán át egészen az
egyiptomi nacionalisták mozgolódásáig
az angol Intelligence Service mindenütt
moszkvai ágensek kezét vélte a keleti
nemzetek ébredő nacionalizmusa mögött
felfedezni. Anglia a jelenlegi világrend
legszilárdabb támasza és a moszkvai
külpolitika elképzelése szerint a nagy-
brit birodalom szétbomlasztása meg-
fogja nyitni az utat a győzedelmes vil-
lágforradalom felé. Ezeket az apróbb és
nagyobb kellemetlenségeket fizetik
most vissza Oroszországnak a Konstan-
cában horgonyzó angol hadihajók is,
egyelőre egy igen enyhe és elegáns fi-
gyelmeztetés formájában.

Van azonban az éremnek egy másik
gazdasági oldala is. Egy esetleges vil-
lágáborúnak egyik igen fontos etappja
éppen a Fekete tengeren fog Kelet és

Nyugat között lezajlani. A hadügym-
nisztérium komolyan foglalkozik egy
nagyarábú flottabázis kiépítésének
tervével és Davies ellentengernagy fel-
használta konstancai látogatását ahhoz,
hogy ezt a tervet a helyszínen is tanul-
mány tárgyává tegye. Az angol tőke
pedig — beavatottak véleménye szerint
— nem riadna vissza attól, hogy érde-
keltséget vállaljon a bázis kiépítési ter-
vének keresztülvitelében... Az ellen-
tengernaggyal pedig csinján kell bánni,
mert Londonban még nem felejtették
el, hogy Popovici Mihály angol érde-
keltségekkel kezdett tárgyalni a stabili-
zációs kölcsönről, hogy azután egy
könnyed piruettel francia pénzesop-
ortok mellett kösse le magát. És az angol
cirkálók látogatásának be nem vallott
célja az is, hogy valamennyire angol
vizek felé irányítsa a kissé egyoldaluan

francia beállítottságu román kül és
pénzügyi politikát.

A közeljövő meg fogja mutatni, hogy
a konstancai vizit milyen kihatással
volt az események alakulására. Minden-
esetre tény az, hogy míg a francia kül-
ügyminisztériumban a Briand-memo-
randumra adott válaszokat szortirozzák
és a Népszövetség felkészül az európai
államok federalizációs tervének széles-
körű megvitatására, a szembenálló felek
a diplomácia lótválába állítják a hadi-
hajók ágyúinak torkát. A Fekete tenger
a rajta oly gyakran dúló viharoktól és
bóraktól kapta nevét, amelyek más
megannyi hajós vesztét idézték elő. A
vesztő szeleket mindeddig nem sike-
rült láncraverni az emberi erőnek és ki
tudja, vajjon a Konstancában horgony-
zó három hadihajó nem-e egy újabb vi-
har eljvetelét jelzi...?

Pilsudszky marsall kormányának megalaku- lását mára várják Varsóban

Varsó, augusztus 25. A lengyel kor-
mány szombaton lemondott. Lengyel-
országban tehát ismét kormányválság
van. A lemondott kormány nem tu-
dott megbirkózni azzal a hangulattal,
amely ellene a parlamenti pártok el-
lenségeskedése alakjában megnyilvá-
ult. Lengyelország pénzügyi és gazda-
sági helyzete éppoly zavaros képet
mutat, mint a legtöbb kelet-európai
állam és így a kormány épp úgy nem
tudott a káoszról kivezető utat talá-
ni, mint a legtöbb kelet-európai kor-
mány.

Bukásának nem kizárólag ez az oka.
A lemondott kormány tulajdonképpen
Pilsudszky marsall személyi diktatu-
rájának előretolt őre volt s mint a
jelek mutatják, csupán előkészítette az
utat a marsall kormánytörekvései szá-
mára. Az a tény, hogy az új kormány
alakítására Pilsudszky marsall kapott
megbízást, azt jelenti, hogy Lengyel-
országban a parlamentarizmus ismét
súlyos válságba került s a közeljövő-
ben valószínűleg döntő mérkőzésre ke-
rül a sor Pilsudszky marsall és a par-
lamenti pártok, főleg pedig a demokra-

ták és szocialisták között.
Az új Pilsudszky-kormány megalaku-
lását egyébként mára várják. A
megalakulással kapcsolatban a sajtó
legtöbb organuma azt hangoztatja,
hogy a kormányelnök személyében be-
álló változás nem fog jelenteni kü-
lönösebb irányváltást Lengyelország
kül- és belpolitikájára. Egyes lapok a
kormányváltással kapcsolatban an-
nak a nézetüknek is kifejezést adnak,
hogy a varsói agrárkonferenciát ké-
sőbbi időpontra fogják elhalasztani.

Peruban katonai forradalom tört ki

Győzelmesen haladnak előre a perui forra- dalmárok csapatai

A felkelők új kormányt alakítottak, melynek hat tábornok és egy admirális lett a tagja
A köztársasági elnök a venezuelai követségre menekült

Newyork, augusztus 25. Peruban,
illetőleg a köztársaság déli területein
nagyarányu lázadás tört ki, melynek
éle a jelenlegi rezsim ellen irányult. A
felkelő forradalmárok óriási apparátus-
sal kezdtek meg a támadást.
Az Associated Press jelentése szerint
a délperui lázadási területen, Arequipa
tartományban heves harcok folynak a
kormánycsapatok és a felkelők között.
A kormánycsapatok megszállották Mol-
lendo kikötővárost és a Tacna körüli
repülőtereket, hogy a felkelők vizen és
levegőben megerősítéseket ne kaphas-
sanak. Peruban most a külföldre szóló
összes táviratokat szigorúan cenzuráz-
zák.

A kormány kiáltványt intézett a
hadsereghez, haditengerészethez és
légi haderőhöz, valamint a néphez,
melyben elítéli a rend feltörését és
irányuló próbálkozásokat.
Az ecuadori Quitóból érkezett jelentések
szerint Peru fővárosában, Limában a
lázadókkal rokonszenvezők zavargáso-
kat inszenáltak s több ízben összeüt-
köztek a karhatalommal. A helyzet tel-
jesen kaotikus. Peru elnöke állítólag
egyik külföldi követség épületébe volt
kénytelen menekülni, hogy életét meg-

menthesse. Délperuban egy kadettiskola
összes növendékei csatlakoztak a felke-
lőkhez és nyomban teljes felszereléssel
hadba vonultak a kormánycsapatok el-
len.

Newyork, augusztus 25. A lapok San-
tiago di Chileből érkezett táviratai sze-
rint Lima, Peru fővárosa a délperui
mozgalmak folytán állandó zavargások
színhelyévé vált. A karhatalom nem bír
a tüntetőkkel. A rendőrfőnök eltűnt a
fővárosból és nincs senki, aki a karha-
talmat irányítaná. A fővárosban a köz-
biztonsági viszonyok igen labilisek.
Az Associated Press közli a buenos-
ayresi La Nacion című lap arequipai
jelentését,

mely szerint a felkelők helyi kor-
mányt alakítottak s az egész vona-
lon győzelmesen haladnak előre.

A negyedik hadosztály és a tengerész-
kadettek is átpártoltak a lázadókhöz. A
kormánycsapatok visszavonulóban van-
nak s feladtak több eddig tartott fontos
pozíciót.

Meg nem erősített jelentések arról
számolnak be, hogy Lequia dr.,
Peru köztársasági elnöke Limában
a venezuelai követségre menekült,

mert palotájában többé nem érezhette
magát biztonságban.

A Newyork Herald jelenti Limából,
hogy a forradalmárok megbuktatták a
köztársasági elnököt, kinek lemondása
kiszöbön áll. Arequipai jelentések alap-
ján a lap azt írja, hogy a felkelő esa-
patok megszállották a várost és a nagy
áruházakat kifosztották.

Limában hivatalos jelentést adtak ki,
melyben közlik a közvéleménnyel, hogy
a kormány visszalépett.

Newyork, augusztus 25. Santiago di
Chileből jelenti, hogy a délperui láza-
dás egyre nagyobb méreteket ölt. Az
összes katonai iskolák növendékei csat-
lakoztak a felkelő hadsereghez. A láza-
dók esapattestei körülzárták Mollendo
kikötőjét és szorongatják a kormánycsa-
patokat. A felkelő csapatok állandóan
előrenyomulnak s újabb területeket ke-
ritenek birtokukba. A perui kormány
hadihajókat és bombázó repülőrajt kül-
dött Délperuba a felkelők ellen.

Newyork, augusztus 25. Limából je-
lentik, hogy a visszalépett perui kor-
mány helyébe katonai kormány alakult
meg, melynek tagjai hat tábornok és
egy admirális.

URÁNIA
A vándor

Uj Keletben

nyétetik jó család-
éveség uri család-
két műhelyhelyi-
72.

nikozik házvezető-
jól főz. Cím: Má-
zám. Elizabeta ka-

mentes két parket-
speiz és fürdőszo-
ekkel ellátott ház.
közty ut mentén).

szepén eladó kores-
ás lakással. 12 m.
alatta pince. 12
őke szőlő, évi ter-
ozza 30 hl. hordó.
etező, összesen 400
kat „Családi ott-

rolányokat felve-
Tunarilor 4.

TES
kákknak mintiro-
anyozását és javi-
dó kiállítás. Som-
liu Maniu.

járatu szoba üre-
esetleg teljes ellá-
k is — jobb zsidó
sselényi ueca 4.

házi árverés lesz
akor a Kolozsvári
elintézet Rt.-nál.

ember. jömegjele-
mán és magyar
birja, kirakatre-
al, állást változtat-
tegbizható" jelige-

és divatárkeres-
riattal, elsőrangú
ü foglalkozást ke-
„Szorgalmas" jeli-

két diákot vagy
a felvesz. Fürdő-
Weisz, Gyulai Pál

teljes kóser ellátást
adnál, modern la-
lmányi ellenőrzés.
6. ajtó 33, 1. em.

Az Országos Izraelita Iroda memorandumban kérte a kultusztörvény végrehajtási utasítása sérelmes és hiányos intézkedéseinek orvoslását

A Zsidó Parlamenti Klub Pop Ghița alminiszterhez juttatta javaslatát

Cluj—Kolozsvár, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Jelentettük annak idején, hogy a vallás- és közoktatásiügyi minisztérium elkészítette a kultusztörvény zsidó vonatkozású intézkedéseinek végrehajtási utasítását, amelyet véleményezés végett megküldött a különböző hitközségi szervezeteknek. Az Országos Izraelita Iroda részéről dr. Eislér Mátyás főrabbi terjedelmes memorandumban fejtette ki a végrehajtási utasítás hiányosságait. Ennek a memorandumnak benyújtására az iroda a zsidó parlamenti klubot kérte fel, amelynek nevében dr. Fischer József képviselő tegnap adta át Ghița Pop alminiszternek.

A spanyol probléma

Az Országos Iroda a nagyszabású memorandum mindenekelőtt általános irányelveket szövegezte. A memorandumnak ez a része így szól:

1. Ott, ahol szervezet, hitközség már működik, más rituális hitközség keletkezése legalább annyiban korlátozandó, hogy spanyol néven csak a valódi spanyol eredetű zsidók szervezkezhessenek, nem pedig azok a tengelyi, vagy egyéb származásúak, akik az u. n. sefard ritust követik; orthodox ritus néven pedig csak azok, akik a vallási hagyományokat mindenben szigorúan követik, nevezetesen szombatban nem dolgoznak és üzleteiket zárva tartják, ugyisint az étkezési törvényeket megtartják. A hitközségek teljes desorganizációja csak ily módon volna elkerülhető.

Uj hitközség keletkezésének feltételei

De ezen felül is új hitközségek alakulását bizonyos feltételekhez kellene kötni, mint:

a) biztosítása annak, hogy az új hitközség a szükséges vallási intézményeket és az ahhoz tartozó személyzetet saját erejéből képes lesz fenntartani; b) hogy a fennálló hitközség és intézményeinek létét az új alakulat nem veszélyezteti; c) hogy egyáltalán a fennálló hitközség tagjainak legalább egyharmada alakíthatson csak kiválás útján új hitközséget.

2. Rendkívül sérelmes az, hogy a Regulamentul az ugyanazon rituális hitközségek tömörülését csak megengedi, ahelyett, hogy kötelezővé tenné s az ilyen tömörülést „vallási egyesületnek” minősíti, mely csak a hitközségek vallási érdekeinek előmozdításával foglalkozhatik, ahelyett, hogy az autonóm vallási testület jellegét adná meg neki, amelynek működési köre éppúgy, mint maguké a hitközségeké, kiterjed a kulturális és szociális ügyekre is. Hisz világos, hogy az autonóm joggal felruházott hitközségeket összefoglaló szerv nem bírhat kevesebb joggal, mint am azok. Ha pedig közös szervezethez való csatlakozás nem bír kötelező erővel, az egésznek nem lesz gyakorlati jelentősége.

A kormány beavatkozási joga ellen

3. Valamennyinél nagyobb sérelmünk, hogy a Regulament a hitközségek életében olyan kormányhatósági beavatkozásokról providál, mint a vezető és adminisztrációs szervek feloszlása (k. pont), vagyonkezelés ellenőrzése (l. pont 13. bekezd.), a rabbik theológiai képesítésének előírása az előttünk ismeretlen „Regul. pentru examinarea rabinilor” alapján (m. 3. bek.), miniszteri döntés a választások elleni fellebbezésekről (u. a. pont utolsó bekezd.), melyek hitközségeinket ősi autonómiájuktól fosztják

meg. Ilyen intézkedésekbe semmiképp sem tudunk belenyugodni, mert még a törvénynek is ellent mondanak.

Országos zsidó kongresszus

4. Meg kell adni a módot arra, hogy az egész romániai zsidóság valamennyi hitközségét közösen érdeklő ügyekben időnként együttes tanácskozásokat is folytathasson és evégből megszervezendő az „országos zsidó kongresszus”, mely az Unioneának képviselőiből állana. Ide tartozna a „representantul religios” megválasztása a szenátusba, a művészeti kultusz egyetemes statutumainak megalkotása és általában közös érdekeink képviselése és védelme.

5. Meg kell végül jegyeznünk, hogy a tervezet szerkesztése egyáltalán nem áttekinthető és sok félreértésre és félremagyarázásra ad alkalmat.

Különböző az utolsó sorból láthatólag, mely csak egy címet tartalmaz, az egész munkát befejezetlen töredék. Jelen alakjában és irányadó szellemében nem is volna kívánatos, hogy érvénybe lépjen. E helyett kérjük, jelen előterjesztésünk figyelembevételével új tervezetet készíteni és azt az illetékes zsidó testületek képviselőinek összehívandó értekezletére elterjeszteni, hogy a végleges szöveg szóbeli tárgyalás alapján alapítható meg. Csak így várható a hosszan vajdó kérdés mindenki kielégítő megoldása.

Speciális javaslatok

A memorandum ezután sorra veszi a végrehajtási utasítás egyes pontjait és azokhoz megteszi speciális javaslatait. A fontosabb javaslatokat alább ismertetjük:

a) Mindegyik ritusnak saját hitközsége csak ott lehet, ahol még nem volt szervezett hitközség;

b) A spanyol hitközségek tagjai csak valóban spanyol zsidók lehetnek;

c) Sérelmes, hogy a hitközségek feladataiképpen csak a vallási szükségletek kielégítése van kategórikus formában kimondva; míg a kulturális és jótékony intézmények létesítése csupán megengedett lehetőségnek van odaállítva, holott a zsidó hitközség életműködésének a történeti kialakulás folyamán feladatukra egyenlő mértékben terjed ki, egyenrangú céloknak tekintetvén valamennyi.

Szerzett jogok meghagyandók

d) Mi történik a jelenleg egy helységben működő két azonos rituális hitközséggel? Legtermészetesebb megoldás, hogy a szerzett jogok továbbra is érvényben maradnak. De mi lesz a sorsa az ezidőszere fennálló statusquo hitközségeknek, amelyekről a tervezet említést sem tesz, holott elvonja lételemlőiket, mert hallgatóság nem ismeri el külön ritusnak? A felelet itt is csak az lehet, hogy a szerzett jogok meghagyandók.

e) Új hitközség csak akkor alakulhatson, ha az anyahitközség tagjainak legalább egyharmada akar kiválni.

f) Az egyik hitközségből a másikba való átlépésnél fenntartandó az eddigi gyakorlat, hogy a kilépő tag még öt évig tartozik elhagyott hitközsége terheivel az eddigi mértékben hozzájárulni.

g) A hitközségi adókat az állami, vagy helyi pénzügyi hatóságok segítségével lehessen behajtani.

Az autonómia esorbitása

h) A végrehajtási utasítás bizonyos esetekben megengedi a hitközség hatóságai feloszlását. A memorandum sze-

rint ez a pont szörnyű visszaesést jelent, mert így nyoma sem marad a hitközségi autonómiának. A feloszlás joga a rendőrállam maradványa. Mindenesetre beveendő, hogy a feloszlás előtt a hitközséget meg kell hallgatni, hogy a feloszlátandó rendelet a közigazgatási bíróság előtt megtámadható s bírói határozat nélkül nem hajtható végre, továbbá, hogy a bírói határozat jogerőre emelkedése után, a feloszlás helybenhagyása esetén a közgyűlés az új szervek megválasztása végett azonnal összehívandó. Comisia interimară semmiesetre sem nevezhető ki. Ellenben az állam ellenőrzési joga benne van a törvényben s így felesleges azt az alapszabályokba bevenni.

Hitközségi szövetségek

i) Mondja ki a végrehajtási utasítás, hogy az azonos rituális hitközségek tartoznak országreszenként szövetségekbe tömörülni, amelyeknek ugyanolyan autonóm hatáskörük van, mint a hitközsé-

Szédülés, fejfájás ellen

biztosan segít könnyű bedörzsölés valódi mentholos

DIANA

sósorszesszel.

Cukorra csepegtetve roszzszulléet, gymorgörésöt szüntet.

geknek. Feladatuk körébe tartozik:

1. A hitközségeket közösen illető ügyekben képviselni őket az államkormány és a hatóságok előtt.

2. A hitközségeket képviselni a zsidó kongresszuson.

3. Közös kulturális és jóléti intézmények fenntartása.

4. Allandó bizottság alakítása, amelynek hatáskörébe tartozik döntést hozni:

a) A hitközségek egymásközötti vitáiban;

b) A hitközségi tagok és választott szervek fegyelmi ügyeiben;

c) A hitközségi választások elleni fellebbezésekről;

d) A hitközségi közgyűlés határozatai elleni fellebbezésekről.

Az Unioneák maguk alkotta szabályzat alapján működnek, melyet a minisztérium hagy jóvá.

Egy franciaországi lap szerint Mussolini felsőolaszországi autóturája alkalmával átlépte a francia határt

A Stefani-ügynökség cáfolja a francia lap híradását

Párizs, augusztus 25. Egyik párizsi lap azt adta hírül, hogy Mussolini olasz miniszterelnök autóturát tett Felső-Olaszországban és a tura folyamán átlépte gépkocsija a francia határt is. A lap szerint Mussolinit látták az olasz határ mentén hadgyakorlatra felvonuló

francia csapatok is.

A római Stefani távirati iroda a híradással kapcsolatban megállapítja, hogy Mussolini unokaöccse temetésén vett részt Palermóban és onnan visszatért Rómába és nem volt semmiféle felsőolaszországi gépkocsiturán.

Otszáz külföldi delegátus részvételével nyílt meg Prágában a tizedik büntetőjogi és börtönügyi kongresszus

Prága, augusztus 25. A tizedik nemzetközi büntetőjogi és börtönügyi kongresszus tegnap Prágában megnyílt. A külföldi delegátusokat Meissner cseh-szlovák igazságügyminiszter üdvözölte. A kongresszus elnöke Miricka prágai egyetemi tanár. A kongresszuson harminc államból több mint 500 delegátus

vesz részt. Angliából százan érkeztek a cseh fővárosba és Amerikából is huszan erre az alkalomra.

A kongresszus tárgyalni fogja a kiszabott büntetés végrehajtásának problémáit, továbbá a büntetettek becsületos kenyérkeresetre oktatásának kérdését.

Összeomlott

Olaszország legnagyobb mezőgazdasági és állattenyésztési részvénytársasága

Chinolisi elnök vakmerő tőzsdéspekulációi idézték elő a Societa della Bonifiche Ferrerese bukását

Milánóból jelentik: Egész Olaszországban nagy feltűnést keltett, hogy a Societa della Bonifiche Ferrerese, az ország legnagyobb mezőgazdasági tulajdonosi, öntözési és állattenyésztési részvénytársasága, amely 1872-ben alakult és 100 millió líra alaptőkéje volt. Chinolisi elnök lemondása után összeomlott és a törvényszék hozzájárult a kényszer-egyezségi eljárás megindításához. A lemondott elnök vakmerő tőzsdéspekulációi kétszázötven millió veszteséget okoztak a vállalatnak a száztíz millió aktívával szemben, ugyhogy az egész részvénytöke és a tartalék elveszett.

A vállalatnak huszonegy hektár szántóföldje, hatalmas állatállománya és Olaszországban a legnagyobb haltenyésztete volt. Tíz év óta a vállalat tíz-tizenöt százalék osztalékot fizetett. A 200 líra névértékű részvények árfolyama 400—

450 líra volt, az utóbbi időben azonban az árfolyam 45 lírára esett vissza.

Az olasz lapok a bűnvádi eljárás megindítását követelik a társaság vezetői, elsősorban Chinolisi elnök ellen.

— A török külügyminiszter Moszkvába utazik a török-orosz baráti viszony továbbépítésére. Londonból jelentik: Tevfik Ruzsdi bey török külügyminiszter, aki szeptember 10-e táján Moszkvába utazik a török-orosz baráti viszony továbbépítésére a moszkvai Tass távirati iroda angorai tudósítójának kijelentette, hogy mindkét országban rendszerváltozás kellene ahhoz, hogy a jóviszony a két állam között rosszabbra változzék. Moszkvában megkezdtek a török külügyminiszter fogadásának előkészületeit.

— Két és félmillió az ipari munkanélküliek száma Amerikában. Newyorkból jelentik: Az ipari munkanélküliek száma az Egyesült Államokban 2 millió 508 ezer 151, ami a lakosság két százaléka felel meg.

Hirdessen az Uj Keletben

Már csak napok kérdése a Szanatórium sorsjáték huzása

Kihuzandó nyeremények összege:

8,192,500 azaz nyolcmilliószázkilencvenkettőezeröttszáz lej

Ezen a huzáson minden sorsjegy játszik és minden negyedik sorsjegy nyer

Egy sorsjegy 100 lej, kapható Cluj, Str. Baba Novac (v. Bethlen ucca) 8 és ügynökeinknél az ország minden városában

Ha szolid és megbízható

helyről LIBAZSIR szükségletét beakarja szerezni, írjon vagy kérjen árajánlatot

klein orth. kóser

zsir és baromficsarnokából Oradea, Saguna 6. Alapítva 1912

Szállítás postán és vasúton saját bődönben.

Több a vizsga

A borsai zsidó

A kormány

Híghetel-Margit, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Dr. Pillakadatlanul foglalkoztatott. Eddi mélyt hallgatott kihallgatottak közt egymással. A galattal kapcsol minden felvilágosítottak s így e ni, milyen új ad vizsgálóbíró a b kapcsolatban.

Hétfőn délelőtt gatta Strafundától megkérdezte, eljött volt a polgárát tartó állan

— Azért gyűl a paraszt, — hogyan szabadítható dóktól?

— És milyen e falut megzabavizsgálóbíró.

— Minden lelt zott a válasz.

— Gyujtogatás

— Minden esz paraszt és hozzá papok meg is es résztvevőket.

Demonst nek a bo

A borsai zsidó tette az a válaszólegettek kártal dr. Fischer Józse elhatározták, ho lést fognak tartafognak a kormány mutatva arra, ho nak hajlék nélkü lözésnek és szeny a közelgő téli hó

Néhány nappal tünk Franea lon selő cuzista tev tönk jelentése vette Borsán több rinde lelkész Zel a vasgárda Már szervezésével és való előzésével. C oát helyezett kilá az esetre, ha kor aki Berindenek s jelentette, hogy k teknek, ma már fegyver visszafel

Honnan mi lesz a

Bucuresti—Bu (Az Uj Kelet tudósítójától). A borsai vizsga Adevarul legujaz kezdoeket írja: Jel u vizsgálat indult lepetésként ható után jött, hogy lentette az Uj miszerint az első nyesen megállap senek okait.

Hivatalos fe Katpunk is egye napvilágot és a zik:

Ér

A kolozsvári tizetelettel értesít zónságot, hogy a zóns 26-i huzás ny re szükséges sor időpontig nem v vetkező huzás idő zónai fogja.

Hölgyek

Több mint kétszáz személyt hallgatott ki eddig a vizsgálobiro a borsai tűz keletkezésének felderítése érdekében

A borsai zsidóság demonstratív tiltakozó gyűlésre készül a kártérítés megtagadása miatt

A kormány gyanús kommunikéje a harmadik borsai vizsgálat céljáról

Sighetul-Marmatiei—Máramaroszi- get, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Dr. Piller György vizsgálóbíró szakadatlanul folytatja Borsán a kihallgatásokat. Eddig több, mint 200 személyt hallgatott ki a vizsgálóbíró a kihallgatottak közül többeket szembeszélte egymással. A harmadik borsai vizsgálatl kapcsolatosan az illetékesek minden felvilágosítás megadásától elzárkóztak s így egyelőre nem lehet tudni, milyen új adatok birtokába jutott a vizsgálóbíró a borsai tűzkatasztrófiával kapcsolatban.

Hétfőn délelőtt a vizsgálóbíró kihallgatta Strafundá polyanai parasztot, akitől megkérdezte, hogy mi értelme és mi célja volt a polyanai templomban heteken át tartó állandó gyülekezésnek.

— Azért gyűltünk össze — válaszolt a paraszt, — hogy megbeszéljük, miképpen szabadithatnók meg Borsát a zsidóktól!

— És milyen eszközökkel akartátok a falut megszabadítani? — kérdezte a vizsgálóbíró.

— Minden lehető eszközzel — hangzott a válasz.

— Gyujtogatással is?

— Minden eszközzel — válaszolta a paraszt és hozzátette, hogy Dánila és a papok meg is eskették erre a gyűlésen résztvevőket.

Demonstratív gyűlésre készülnek a borsai zsidók

A borsai zsidókat rendkívül elkésértette az a válasz, melyet a kormány a leégett kártalanítására vonatkozólag dr. Fischer Józsefnek adott. Eppen ezért elhatározták, hogy demonstratív gyűlést fognak tartani, amelyen tiltakozni fognak a kormány álláspontja ellen, rámutatva arra, hogy családok százai állnak hajlék nélkül, a legnagyobb nélkülözésnek és szenvedéseknek nézve elébe, a közelgő téli hónapokban.

Néhány nappal ezelőtt megemlékezünk Franea Ion, borsai vasúti tisztviselő cuzista tevékenységéről. Tudósítónk jelentése szerint Franea kijelentette Borsán többek hallatára, hogy Berinde lelkész Zelea Codreanu bizta meg a vaspárda Máramarosban való megszerzésével és a zsidóknak Borsáról való elűzésével. Codreanu miniszteri tárcát helyezett kiltásba Berindenek arra az esetre, ha kormányra kerül. Franea — aki Berindenek sógora — egyébként kijelentette, hogy bedült ezeknek az ígéreteknek, ma már azonban látja, hogy a legyver visszafelé sült el.

Honnan tudja a kormány, hogy mi lesz a vizsgálat eredménye?

Bucuresti—Bukarest, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától.) A harmadik borsai vizsgálatl kapcsolatosan az Adevárul legújabb számában a következőket írja: Jelentették, hogy Borsán új vizsgálat indult meg. Ez a tény meglepetésként hatott, mert egy nappal azután jött, hogy a miniszterelnök kijelentette az Uj Kelet munkatársa előtt, miszerint az első két vizsgálat végérvényesen megállapította a tűz keletkezésének okait.

Hivatalos felvilágosítást kértünk. Katpunk is egyet, a Dreptateaban látott napvilágot és a következőképpen hangzott:

Értesítés

A kolozsvári Szanatórium Sorsjáték biztossalát értesíti a sorsjegyvásárló közönséget, hogy amennyiben az augusztus 26-i húzás nyereményeinek fedezésére szükséges sorsjegymennyiség fenti időpontig nem volt elhelyezhető, a következő húzás időpontját lapok utján közölni fogja.

A rendező bizottság.

„Az új borsai vizsgálat nincs kapcsolatban semmilyen levéllel, amelyben egy paraszt állítólag feljelentette volna a gyujtogatókat.

A hatóságok szükségosnek látták ki-

egészíteni a vizsgálatot, hogy az ez alkalommal összegyűjtött adatok szembeállíthatók legyenek azzal a kampánnyal, amely a külföldi sajtó egy részében a kérdéssel kapcsolatban folyik.

A tábla is felmentette Zelea Codreanut

Elrendelték a vaspárda vezéreinek azonnali szabadlábra-helyezését

Bucuresti—Bukarest, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). A bukaresti ítélőtábla ma délután hirdette ki az ítéletet Corneliu Zelea Codreanu ügyében. A törvényszék — mint ismeretes — felmentette a büntett feldicsérésének és rendbontásra való uszításnak vádja alól a vaspárda vezérét, az ítéletet azonban az ügyész megfellebbezte. Az elmúlt hét esütörtökén tárgyalta a Tábla a fel-

lebezést, amelynek során Praporgescu főügyész éles vádbeszédet tartott Codreanu ellen, annak legszigorubb megbüntetését kérve.

A Tábla hétfő délutánra halasztotta el az ítéletkihirdetést, amely elé nagy érdeklődéssel tekintettek országszerte, annál is inkább, mert ez az ítélet precedens volt hivatva teremteni abban az igazságügyi fórumok előtt mind-

A kormány tehát — írja az Adevárul — nem azért rendelt el újabb vizsgálatot, hogy megtudjon valamit, hanem hogy olyan adatok birtokába jusson, amelyekkel rácafolna a külföldi sajtóra. Bevalljuk őszintén, hogy nem értjük a dolgot.

Vagy megállapította az előző két vizsgálat végérvényesen a tűz okait — ahogyan azt Maniu mondja — és ebben az esetben a kormánynak mindene megvan ahhoz, hogy a külföldi sajtóval szembeszáljon — vagy pedig, ha az előző vizsgálatok nem szögezték le eléggé a dolgokat és szélesebbkörű nyomozásra van szükség, honnan tudja a kormány, hogy ennek eredménye bizonyos irányban felhasználható lesz? A kormánynak talán már most tudomása van arról, hogy mi fog kisülni ebből a vizsgálatból!

dig tisztázatlanul maradt kérdésben: lehet-e akár szóban, akár írásban az ország állampolgárainak egy bizonyos része ellen büntetlenül agitálni? A Tábla nagy meglepetésre helybenhagyta a törvényszék ítéletét és elrendelte Codreanu azonnali szabadlábrahelyezését. Az ítéletkihirdetésnél a vádlott ügyvédek közül senki sem volt jelen.

Tűz pusztított Bukarest egyik legnagyobb szállodájában

Leégett a Boulevard Palace egyik emelete — A kár meghaladja az egymillió lejt

Bucuresti—Bukarest, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Ma délből fél egy óraker kigyulladt Bukarest egyik legnagyobb szállója: a Hotel Boulevard-Palace. A szálló az Erzsébet-bulvarde és a Brezoianu ueca sarkán, a közlekedésügyi minisztériummal szemben, Bukarest egyik legforgalmasabb és legexponáltabb helyén fekszik. A tűz a

tetőzetten keletkezett, eddig még ismeretlen okokból. A főváros egész tűzoltósága kivonult a tűz lokalizálására. A tűzoltók munkáját megnehezítette az, hogy a tűz fészket az első percekben nem tudták megközelíteni. A lángok ezalatt elharapóztak az egész padláson és a manzard-szobákat is kikezdték. Az Erzsébet-bulvardon ezrekre menő tömeg gyült

össze, hogy szemtanuja legyen a szálló égésének.

A tűzoltók megfeszített munkájának eredményeképpen délután 5 óra tájban sikerült a tüzet lokalizálni. Addig azonban a legfelső emelet is leégett és így a hotel kára meghaladja az egymillió lejt. A vendégeket sikerült idejében biztonságba helyezni.

A londoni román követség hivatalosan cáfolja, hogy Károly király Elena öfelsége nélkül akarná megkoronáztatni magát

Bucuresti—Bukarest, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Külföldi lapok az utóbbi időben fantasztikus híreket közöltek Károly király és Elena öfelsége válásának megsemmisítésével és az uralkodó házassági terveivel kapcsolatban. Ismeretes, hogy Titulescu színajai látogatása és a politikai körökkel folytatott tárgyalásai is főleg e kérdés körül forogtak. Mint-hogy a sajtót nem informálták a tárgyalások anyagáról, a külföldi lapok szenzációhajhász tudósítói a legellent-

mondóbb híreket röpitették világgá. Egyesek tudni vélték, hogy Károly király Guise heregnővel, egy régi francia arisztokrata család leányával akar házasságot kötni, mások viszont megszeméno kommentárokat fűztek ahhoz, hogy Elena öfelsége és Mihály trónörökös az eredeti tervekkel ellentétben elhagyták Szinaját és a Caleici-i kastélyban telepedtek meg.

Külföldön szállongó hírekkel kapcsolatosan a párizsi Temps a következő hivatalos cáfolatot közli:

„A londoni román követség kategorikusan megcáfolja azt a hírt, mintha Károly király és Elena öfelsége nélkül akarná megkoronáztatni magát és egy nagy családból származó francia nővel akarna házasságra lépni“.

A Temps ehhez a cáfolathoz még a következőket fűzi:

„A szóbanforgó hírek közül olvasóink informálása céljából megemlítjük azt a verziót, amelyet az angol munkáskormány lapja, a Daily Herald röpitett világgá s amely szerint Elena öfelsége kolostorba szándékszik vissza vonulni“.

Politikai körökben a Temps cáfolata élénk kommentálásra adott alkalmat, annál is inkább, mert a londoni követség élen, mint ismeretes, éppen Titulescu áll.

Valószínű, hogy ez a kérdés elhatározó befolyással lesz a közeljövő politikai eseményeinek alakulására.

A KÖNYVPIAC UJDONSÁGAI AL-LANDOAN KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Nagyvárad

Zsidó Fiuinternátus

Oradea, Str. Delavrancea 17. (Ritook Zs.-u.)

A nagyvárad Társulati Kereskedelmi, az Orth. Gimnázium és a Zsidó Liceummal kapcsolatos Elsőrendű köserellátás. A növendékek szaktanárok által való előkészítése. Felvilágosítással szolgál az internátus igazgatója Szilágyi Adolf Lic. tanár

Prospektust kívánatra díjtalanul küldünk!

Hölgyek és férfiak Szép és tartós hajszínt csakis a „HENOL“ vagy „HENNE ROYALE“ hajfestőszer által érhetnek el

30 augusztus 26.
 fejfájás ellen
 ill bedrzsölés valódi
 holos
NA
 zesszel.
 roszszulléet, gyo-
 t szüntet.
 körébe tartozik:
 et közösen illető
 öket az államkor-
 k előtt.
 képviselni a zsidó
 s és jóléti intézmé-
 g alakítása, amely-
 tozik döntést hozni:
 gymasközötti vitái-
 gok és választott
 yeiben:
 asztások elleni fel-
 gyűlés határozatai
 l.
 uk alkotta szabály-
 k, melyet a minisz-
 erint
 tóturája
 határt
 miradását
 is.
 virati iroda a hir-
 an megállapítja,
 kaöccse temetésén
 n és onnan vissza-
 volt semmiféle fel-
 siturán.
vételével
ntetőjogi
zus
 szazan érkeztek a
 erikából is huszan
 yalni fogja a ki-
 ehajtásának prob-
 tettesek becsülete-
 ásának kérdését.
 gazdasági
 sasága
 elő a Societa
 i időben azonban
 esett vissza.
 vadi eljárás meg-
 társaság vezetői,
 nők ellen.
 inszter Moszkvá-
 z baráti viszony
 lonból jelentik:
 k külügyminisz-
 e táján Moszk-
 sz baráti viszony
 zkvai Tass táv-
 dósítójának kije-
 országbán rend-
 hoz, hogy a jó-
 zózt roszzabbra
 megkezdtek a tö-
 ogadásának elő-
 z ipari munka-
 ában. Newyork-
 munkanélküliek
 mokban 2 millió
 osság két száza-
 j Keletben

A háztulajdonosok szövetségének brassói kongresszusa elhatározta, hogy a király elé viszi elviselhetetlen sérelmeit

Az összes delegátusok a lakástörvényt támadták elkeseredetten

Brasov—Brassó, augusztus 25. Tegnap zajlott le Brassóban a háztulajdonosok szövetségének országos kongresszusa, melyen az ország legkülönbözőbb részeiből számos delegátus jelent meg, hogy feltárja azt az elviselhetetlen helyzetet, mely a különböző kormányok vétkes politikájára következettében a háztulajdonosokat is a végső csőd szélére kergette. A kongresszuson elkeseredett hangú felszólalások hangzottak el, melyek egyöntetűen megállapították, hogy a jelenleg érvényben lévő lakbértörvény se a lakók, se a háztulajdonosok érdekeit nem védelmezi többé, hanem csak néhány, nagykeresetű tisztviselőnek ad alkalmat az illegitim meggazdagodásra. A kongresszus határozatilag mondta ki, hogy sérelmeit a királyhoz viszi s töle fogja kérni a jelenlegi lakástörvény hatályon kívül való helyezését.

A kongresszus felszólalói közül Bretter Vilmos, Marosvásárhelyi delegátusa egyes tisztviselő-lakók terrorjáról számolt be, akik még azt is meg tudják akadályozni, hogy a háztulajdonos új házat építtessen. A jelenlegi lakástörvénynek köszönhető az, hogy jelenleg Marosvásárhelyen több mint ötven nagy lakás áll üresen, mert azok, akik megfizetnek a lakbért, éppen a visszaélők miatt nincsenek abban a helyzetben, hogy nagyobb lakást vehessenek ki. Eppen ezért semmi szükség nincs tovább a lakástörvény fenntartására.

Erdély fővárosának, Kolozsvárnak kiküldöttje: dr. Bartha Ignác elmondotta, hogy Kolozsváron 5500 ház van jelenleg, amelyből az utóbbi tíz év alatt 800 új ház épült. A város területén pontos statisztikai kimutatás szerint 685 kisebb-nagyobb lakás áll üresen. Statisztikailag ki lehetne mutatni, hogy kik lakják az ugynevezett tisztviselői lakásokat, hogy ezek közül hányan tartoznak az új háziurak osztályába s akik nemcsak saját házigazdájukat rövidítik meg, hanem a legelhízettebb konkurenciát fejtik velük szemben.

A vendéglátó Brassó város kongresszusi megbízottja: Ziske dr. a legelkeseredettebb hangon támadta a jelenlegi állapotokat. Szégyennek bélyegezte meg, hogy a nagyfizetésű tisztviselők számára az állam különleges lakbértét viszonnyal teremtett, holott ezek a nagyfizetésű tisztviselők, a politikai konjunkturát kihasználva, fömeggével építették fel a fényűző villákat, amelyeket magánosoknak adtak ki bérebe. Finom nyelven ezeket a villanegyedeket a „szerecsések sorának” hívják Brassóban, de van egy más elnevezés is, amely sokkal jobban ráillik ezekre a tulajdonosokra. Persze, ezt a méltó elnevezést nem lehet a nyilvánosság színe előtt hangoztatni. Beszéde további folyamán rámutat Ziske arra a kegyetlen játékra, amelyet a kormány a házbérekkel üz, amelyeket az új törvény alapján az államnak kell fizetnie a tisztviselők és nyugdíjasok helyett. Majd kimutatja, hogy az új lakbérteti törvény alapján kivetett 2 százalékos adó fejében a háziurak Brassóban hatmillió lejt fizettek be az állampénztárba. Ugyanekkor az állam által fizetendő házbér kiegészítésére csak cédulákat küld a minisztérium, amiket azonban sohasem fizetnek ki.

Nagyszében delegátusa hangoztatja, hogy Nagyszében kétezer új ház épült s a tulságba hajtott építkezés már is katasztrófába kergette a háztulajdonosokat.

A regáti kiküldöttek képviselői közül egy Potop Jurgu nevű focsanii öreg háztulajdonos mondott elkeseredett beszédet. Vétérán voltára hivatkozott arra, hogy fia a világháborúban halt

meg. Egész életén keresztül szorgalmasan dolgozott, hogy öreg napjaira legyen valamije s most azt érte el, hogy rongyos kabátban kell járnia és nélkülöznie kell.

Dr. Cioban Virgil temesvári kiküldött a háztulajdonosok bankjának megalapításáról beszélt és felhívta a háztulajdonosokat, hogy jegyezzenek részvényeket. Dr. Bartha Ignác a bankkal kapcsolatban helyesli a pénzintézet megalapítását, de a gyakorlati megvalósításra nem tartja alkalmasnak a mai idöket.

A kongresszus lezajlása után az új elnökség megválasztására került a sor. Miután Averescu marsall a lakbértörvény legutóbbi szenátusi tárgyalásán a háziurak érdekében emelt szót, a kong-

resszus a volt miniszterelnököt diszelnökéül választotta meg. A szövetség aktív elnökei: Manoilescu közlekedésügyi miniszter és Coanda tábornok lettek.

A kongresszus végül határozati javaslatot fogadott el, mely szerint memorandum fordul a királyhoz és amelyben kérni fogja a sérelmek orvoslását. A memorandumot Costescu kapitány, a szövetség főtitkára fogalmazta meg, hangoztatva benne, hogy a jelenlegi állapotok mellett a házak mind újra kerülnek s a romániai háztulajdonosok jogi helyzetére a külföldi tőke is kedvezőtlenül figyel fel.

A memorandum szövegének elfogadása után a közgyűlés véget ért.

Ahol a világűr-rakétákat őrzik

Látogatás a segesvári származású Obert professzor birodalmában

Leipzig, augusztus 25. Messze a városon kívül, virágos rétek közepén, a birodalmi vegyi-technikai intézet csendes kertjében ültette fel néhány héttel ezelőtt főhadiszállását Obert professzor és vezérkara. A múlt hónapban csend és nyugalom volt ezen a főhadiszálláson, mert a tudós tanár, akinek munkáját és terveit izgatott érdeklődéssel figyeli az egész világ otthon volt Erdélyben, Kolozsváron, ahol született és ahonnan elindult, hogy a világ első tudósai közé emelkedjék és hírnevet szerezzen — ha Németországban is dolgozik — hazájának, Jugoszláviának.

Egy földszintes épület kis helyiségei szolgálnak Obert műhelyeül. Az épület egyik oldalán, a falhoz támasztva, láda áll, a következő felirattal:

„Világűr-rakéta”.

Ugy áll itt, mint egy közönséges üvegláda a „Vigyázat! Törékeny!” figyelmeztetéssel.

Különböző rakétákat mutat a vezetőnk: a világűrposta előhírnökeit. Amint kísérőnk magyarázza igen egyszerű ezeknek a rakétáknak a konstrukciója. A rakéta egy benzintartályból, egy folyékony szén-sav számára szolgáló tartályból, egy fémhöz készült és csatlakoztatott kábelvezetékkel, amelyből — amelyben az elégséges végbemeny — és nagy üregből áll. Az egyik rakétának az a rendeltetése, hogy száz kilométer magasságba hatoljon fel. Ennek nyílalakja van, hogy a levegő ellenállását, amely tudvalevően a sebesség fokozódásával egyenes arányban növekszik, lehetőleg leküzdje. A fémnek, amelyből a rakétákat előállítják, a lehetőség szerint könnyűnek kell lennie és ezért erre a célra egy magnézium-ötvezetet használtak fel.

Egyelőre nem folytatnak kísérletet a rakéták felröpítésével. Obert professzor először a folyékony tüzelőanyag visszalökő erejét akarja kipróbálni, hogy ilyen módon pontosan megállapít-

hassa, hogy mennyi „tüzelőanyagra” — illetve röpítőerőre van szükség a nagy rakétáknál.

A birodalmi intézet szép, régi kertjén keresztül, ahol itt-ott mókások és nyulak bukkannak fel, körülbelül ötszáz méteres ut vezet a régi tüzéségi gyakorlóterre és lövöldébe. Ez a tulajdonképpeni kísérleti terep, ahol Obert professzor munkatársaival, Niebel, Riedl és Brandmayer mérnökkel együtt mindent maga csinál és nem hagyja magát a céltól eltántorítani a kísérletezések közben felmerülő kisebb-nagyobb nehézségek, kudarcok által.

A kísérleteket a következőképpen készítik el: a doboz egy mozgó rudon áll, amelyet az elégséges által keletkezett viszkózus erő lenyom. A mozgó rud másik végével — amely ennek megfelelően a magasba emelkedik — egy rugó van erősítve, amely egy forgó doboz pontosan mutatja az egész folyamat lefolyását.

Kis idő mulik el, amíg minden szükséges anyag előkerül. Megjön a benzín és végre itt van a folyékony szén-sav is, amely gőzölgő a betöltésnél, úgy hogy azt hiszi az ember, forró folyadékkal van dolga és mégis olyan alacsony a hőmérséklet, hogy a kéz ujjai nyomban kökeményre fagynának, ha valakinek észébe jutna bedugni őket ebbe a folyadékba.

Megkezdődik az első kísérlet. Obert professzor és egyik munkatársa valóságos fedezékben foglalnak helyet, ahonnan több tűkór segítségével figyelhetik az egész kísérlet lefolyását. A többiek mind a kert öreg fái mögött keresnek fedezéket.

Sisteregve tör elő egyszerre gyertyaegyenesen egy kis felszökő láng, amely csakhamar eléri a másfél méter magasságot és teljesen fehérre válik. Világosan látni lehet, hogy a mérlegrud megmozdul a megismétlődő lökések alatt. Néhány másodperc múlva elalszik a tűz.

A temesvári izrealita hitközség és a Chebra Kadisa döbbenetes fájdalommal adják tudtul, hogy a közel két évtizeden át és egészen haláláig volt elnökünk, az erdélyi Országos Izrealita Iroda társelnöke, a zsidó liceum és az aggmenház kuratóriumának elnöke:

Dr. Vértés Adolf

türelmes megadással viselt hosszas szenvedés után folyó hó 22-én visszaadta nemes lelkét a Teremtőnek.

Hitközségünk és iskolánk felvirágoztatóját, iskolánk megteremtőjét, rajongásig szeretett vezérünket, a legnemesebb embert siratjuk. Vesztésünk pótolhatatlan. Hatalmak szelleme, nemes, prófétai lelke, meleg, jóságos, minden szépért lelkesedő zsidó szíve nincs többé közöttünk. De alkotásai az örökkévalóságnak vannak rendelve és mindenkor hirdetni fogják ennek a nagy férfunak nemes emlékét. Vezérlő szelleme mindenkor irányítani fog szent törekvéseinkben.

Kedden délelőtt 10 órakor temetjük a belvárosi zsidó templomból. Temesvár, 1930 augusztus hó.

SCHÖCK
orthodoxa iudica internatus
BUDAPEST, VII., Kertész-utca 88.

Az összes elemi és középiskolák közelében.
Szeretetteljes gondosság!
Idegen nyelvek! Orvosi felügyelet!
Naponta ötszöri böjt étkezés!
Máltányos díjak! Kélon számla nincs!
Folyó tanévben felbentelők még elfogadhatók!

BÁRHOL MEGJELENT KÖNYVET MEGKAPHAT AZ UJ KELENT KÖNYVOSZTÁLYÁBAN.

Aranyeres bántalmak ellen biztos segítség

HAEMORSAN

végbélkup vagy kenőcs

A dob-regisztrátor valami okból nem működött.
Megismétlik a kísérletet a teke-tartánnyal, amelyet egy hűtőedény vesz körül. Mindenkinek újra vissza kell vonulnia, most már biztosabb fedezékbe, mert ez a kísérlet veszélyesebb.
Villogva tör a magasba a láng, amely másodpercek alatt, éles durranásokkal ujjul meg. A tüzelőanyag elfogyott, a láng összeomlik. Ezuttal a fekete doboz lévő rugó az égési folyamat lefolyását, ami az egyes visszalökésekben nyilvánult meg, pontosan feljegyezte. Erthető nyelven ez azt jelenti, hogy 6 liter szén-savval és 1.2 liter benzinnel 5 kilós nyomást sikerült elérni.
Oberth professzor és munkatársai most dr. Ritter, vegyész-technikai intézet igazgatóját veszik körül, aki a tudománytámogató Egyesület megbízásából jelen van a kísérleteknél. Az igazgató pontosan feljegyezte a doboz néhány számot. Kijelenti, hogy véleménye szerint ez a tüzelőanyag a legalkalmasabb a rakéta céljaira. A megoldáshoz vezető ut azonban még igen nehéz és sok pénzbe kerül.
Dr. Ritter kísérője, egy matematikus, aki a legnehezebb képleteket úgy mondja ki, mint más az uccaneveket, ugyanezen a véleményen van a rakéta tekintetében. Ami pedig a légűr rakéta tervével illeti, amellyel egy másik égitestet el lehet érni, abban erősen kételkednek mind a ketten. Az a szó: „Tessék helyet foglalni és beszállni a Hold felé”, még nem fog egyhamar elhangzani. De Oberth tanár lankadatlanul dolgozik és kísérletezik, és az emberi ész és emberi erő már sok hihetetlen megvalósított!

A timisoarai kóser fiuinternátus palotája, berendezése látványosság

IZZADÁS ELLEN MENTHOLOS

DIANA

SOSBORSZESZ

Né vásároljon Ön drága könyveket,

mikor mi azokat ugyis megvesszük és nálunk

„Dante”

kölcsönkönyvtárban

napi 1 lei 30 bani, illetve havi 60 lei előfizetési díj helyett

40 leleért is olvashatja

ha Ön az „Uj Kelet” előfizetője. Tehát csupán 40 leit kell fizetnie 1 hónapban és ezen összegért a

„Dante” kölcsönkönyvtár

30.000 magyar, német, román, francia és angol kötetel között korlátlan cserélési joggal (akár naponta kétszer is) szabadon válogathat és olvashatja a világirodalom leg-híresebb íróinak műveit, a külföldi vagy erdélyi könyvpiac legújabb szenzációit, a klasszikus irodalom legkiválóbb r-mekait. A könyvek naponta cserélhetők. Nagyrománia minden részében naponta postán továbbítsuk a kölcsönkönyveket, 50% al redukált postai tarifával (klg-ként 4 lei.)

Aki nem előfizetője ennek a lapnak, az a fenti feltételekkel havi 60 lei előfizetési díjat fizet.

Ismertető ingyen, komplett katalógus az összes könyvekről (5 nyelven). Ára 25 leu.

„Dante” kölcsönkönyvtár
Cluj, Str. Jurga (volt Jókai-utca) 5 sz

Cluj—Kolozs internacionális élet egyik legki szombaton Londonban me Joint Foreign ügyi Bizottság az utóbbi év eseménye, amezásban ne álló személyével. a keleturópai ban élő zsidó jogusitási ha politikai befoly A Joint Fore oroszországi alakult az öss vezeték és h és kizárólagos hogy figyelmen zsidóság helyz hetőség kínál dekében. Az Comitee-ja francia zsidósá verselle nevé kettő a mult. talajában gyö dóság egyenjo az egész világ tizedek során re nagyobb j lianceval szer oien Wolff sze ságos éltető le jában véve la zetek s aki s és tekintély minden fellép Lucien Wo világosodott, nak gyermek lete is ebből a lálkozott. Ez got csupán igyekezett ker életből mindz mivoltára eml me termelte melynek elől csületesen a láttak a jobb teória szerint sának egyet emancipáció, végre van h korra leveszi kérdést. Forr közökkel gond problémát és kívül hagyta amely nem a gokban, mint rejlik.

Ennek a zsidó volt lelkes, m vatott harcoss sem volt assz san elfogadott vérenek tekin zsidót éppugy s élete munká éppen ezen so tének megjav Lucien Wo írói pályán r Anglia egyik ja volt. Már ható történel tott s külön története fo 1887-ben egy publicistával Historical of mi egyesület igen széleskö séget fejtett mulmányát M angol zsidók cosáról, aki történetének ja. Ezenkívü mányt irt az korszakairól kelő tudomán tagjául. Angl a Timesnek é

Három nagy zsidó halott

Lucien Wolff — Dr Vértés Adolf — Dr Pistiner Jakob

Cluj—Kolozsvár, augusztus 25. Az internacionális vonatkozású zsidó közélet egyik legkimagaslóbb alakja dőlt ki szombaton éjjel az élők sorából. Londonban meghalt Lucien Wolff, a Joint Foreign Committee (Zsidó Külföldi Bizottság) főtitkára. Alig volt az utóbbi évtizedeknek olyan zsidó eseménye, amely valamelyes vonatkozásban ne állott volna Lucien Wolff személyével. Valóságos mentora volt a kelet-európai államok jogfosztottságban élő zsidóknak, akiknek egyenjogúsítási harcát az angol zsidóság politikai befolyásával támogatta. A Joint Foreign Committee a nagy oroszországi zsidóüldözések idején alakult az összes angol zsidó szervezetek és hitközségek részvételével és kizárólagos rendeltetése az volt, hogy figyelemmel kísérje a külföldi zsidóság helyzetét és ahol mód és lehetőség kínálkozik rá, közbelépjen érdekében. Az angol zsidóság Foreign Committee-ja körülbelül megfelel a francia zsidóság Alliance Israélite Universelle nevű szervezetének, mindkettő a mult század liberálisizmusának talajában gyökerezik és célja a zsidóság egyenjogúságának kivívása volt az egész világon. Hogy az utóbbi évtizedek során a Foreign Committee egyre nagyobb jelenőséget nyert az Allianceval szemben, ez kizárólag Lucien Wolff személyi érdeme, aki valóságos életelő volt ennek az alapjában véve laza konstrukciójú szervezetnek s aki saját presztízsével súlyt és tekintélyt tudott adni a szervezet minden fellépésének.

Lucien Wolff a XIX. század felvilágosodott, liberális humanizmusának gyermeke és zsidó világszemlélete is ebből a szellemi forrásból táplálkozott. Ez az ideológia a zsidóságot csupán vallásnak tekintette és igyekezett kerülni, sőt kiirtani a zsidó életből mindazt, ami népi és nemzeti élvoltára emlékeztetett. A kor szellemé termelte ki ezt az ideológiát, amelynek előharcosai ösztönöztek és becsületesen a népiség megszűnésében látták a jobb zsidó jövő zálogát. E teória szerint a zsidókérdés megoldásának egyetlen eszköze a tökéletes emancipáció, amely a becsületes végre van hajtva, egyszersmindkorra leveszi a napirendről a zsidókérdést. Formai és mechanikus eszközökkel gondolták megoldani a nagy problémát és teljességgel figyelmen kívül hagyták a zsidókérdés lényegét, amely nem annyira a külső adottságokban, mint magában a zsidóságban rejlik.

Ennek a zsidó politikai irányzatnak volt lelkes, melegsívű, valóban elhivatott harcosa Lucien Wolff. És még sem volt asszimiláns, a szó általánosan elfogadott értelmében, mert testvéreinek tekintette az orosz és román zsidót éppúgy, mint az angol zsidót s élete munkájának legnagyobb része éppen ezen sorsüldözött zsidók helyzete megjavításában merült ki.

Lucien Wolff eredetileg az újságírói pályán működött s élete végéig Anglia egyik legnagyobb publicistája volt. Már fiatal korában mélyreható történelmi studiumokat folytatott s különösen az angol zsidóság története foglalkoztatta behatóan. 1887-ben egy Joseph Jacobs nevű publicistával megalapítja a Jewish Historical of England című történelmi egyesületet, amelynek keretében igen széleskörű tudományos tevékenységet fejtett ki. Megírta hatalmas tanulmányát Manasse ben Israelről, az angol zsidók politikai jogainak előharcosáról, aki a zsidóság egész galutortörténetének egyik legerdekesebb alakja. Ezenkívül számos nagyobb tanulmányt írt az angol történelem egyes korszakairól s ezen a téren több előkelő tudományos társulat választotta tagjának. Anglia legelőkelőbb lapjának, a Timesnek évtizedeken keresztül volt

cikkírója és bármiről írt, szava mindig élénk visszhangot keltett az angol közéletben, amelynek az idők során egyik legtisztelendőbb alakja lett.

A század elején a Joint Foreign Committee főtitkárának választották meg s ettől az időtől kezdve Lucien Wolff minden idejét a keleti zsidóság sorsa megjavításának szentelte. Különösen az orosz és román zsidóság helyzete érdekelte. 1902-ben volt először Romániában, ahol Sturza miniszterelnökkel tárgyalt a zsidóság emancipációja érdekében. Azóta többször jött Romániába s különösen 1907. évi zsidóüldözések idején fejtett ki lázas tevékenységet. 1905-ben Zangvill Israellel és Max Mandelstammal együtt megalakítja a Jewish Territorial Organization-t (ITO), amelynek célja a sorsüldözött zsidók Argentínában való leteleítése volt s amelyet eredetileg a cionizmus ellen-szervezetének szántak. Az ITO mozgalom csakhamar esődtől mondott és Lucien Wolff néhány évvel később visszavonult annak vezetésétől.

A béketárgyalások idején Lucien Wolff tevékeny részt vett abban a munkában, amely a zsidó jogoknak a békeszerződésekbe való becikkelyezése érde-

kében folyt. Nagy figyelmet fordított a magyarországi zsidóság helyzetére is és éveken át éles harcot folytatott a numerus clausus ellen. Gróf Bethlen magyar miniszterelnökkel néhány hónappal ezelőtt volt hosszabb tárgyalása, amelyen ugyancsak a magyarországi zsidóság helyzetét tette szóvá. Általában bárhol érte sérelem a zsidóság polgári jogait, Lucien Wolff nyomban akcióba lépett és széleskörű összeköttetései s az angol zsidóság politikai sulya révén igyekezett a sérelmet orvosoltatni.

Mestere volt a diplomáciai stílusnak, a politikai tapintatnak és éleslátásnak s ezért minden államférfiú szívesen tárgyalt vele. Az utóbbi évek során a galut zsidóság valóságos külügyminiszterévé nőtte ki magát, akinek diplomáciai jegyzékeire olyan gondtal és tisztelettel válaszoltak az egyes államok, mintha bármelyik nagyhatalom intézte volna hozzájuk. Alig van két hete annak, hogy egy ilyen jegyzékváltása történt Romániával, amelynek szövegét annakidején az Új Kelet is közölte. Hetvenhárom éves volt már, de még mindig fiatalos fűgességgel és lelkesedéssel harcolt a zsidó ügyért. Halála váratlanul következett be, őszinte gyászba borítva nemcsak az angol, hanem az egész világ zsidóságát, amely emlékét a legnagyobb fiai között fogja megőrizni.

Dr Vértés Adolf

Timisoara—Temesvár, augusztus 25. (Az Új Kelet tudósítójától). Mély és gyászos van Erdély és Bánát zsidóságának. Az elmúlt pénteken a budapesti János-sznanatóriumban hosszú szesz betegskedés után meghalt dr. Vértés Adolf ügyvéd, az erdélyrészi Jewish Agency elnöke, a temesvári belvárosi zsidó hitközségnek évtizedeken át volt elnöke. Szegénysorsu, szegedi szülőktől származott és már kora fiatalaságától kezdve saját erejére utalva küzdött fel magát a közbeeső létsnek és közszeretnek olyan polcára, amely felé zsidók és nemzsidók a kivételes karaktereknek kijáró respektussal tekintenek.

A puritán közéleti férfiak életét élte. Mintaképe volt a becsületes, a közért dolgozó férfiaknak. Egy nagy szív lendítő ereje állandóan alkotásokra serkentette. Böles, higgadt elme volt, soha egy elhamarkodott szavát nem lehetett hallani, minden alkotása is ennek a szellemnek a bélyegét viselte magát. Előrelátó volt és soha olyan alkotásba nem fogott, aminek mulandó jelentősége van. A zsidóságot intézményeiben lekötöni, fejleszteni és nemesíteni: ez volt az elve és ezért az elvált fáradságot nem ismerő töretlen energiával harcolt.

Alkotóerejének és tudásának javát a zsidó reneszánsz nagy gondolatának szentelte. Azok között volt, akik a Bánátban kibontották a zsidó nemzeti mozgalom zászlóját. Ő volt az első elnöke a Bánáti Zsidó Nemzeti Szövetségnek, az ő nevéhez fűződik a temesvári zsidó liceum megalapítása. Később visszavonult az aktív cionista munkától, de mint a Jewish Agency elnöke újra kezébe vette az erdélyi Palesztina-munka irányítását.

Dr. Vértés Adolf Budapesten végzte egyetemi tanulmányait, de már a nyolcvanas években Temesvárra jött és mint fiatal ügyvéd feltűnt nagy jogi tudásával és szónoki képességével, amelyeknek mindig mélyebb bölcséleti alaptónusa volt. Már fiatalon fölfigyelték reá és bevonták őt a városi közéleti munkába is. Nagyrabecsült tagja lett a város törvényhatósági bizottságának, majd az ügyvédi kamara választotta meg alelnökévé, később elnökévé.

A hitközségi életben is korán szerepet juttattak neki. Mint a belvárosi előjáróság tagja, majd alelnöke minden felszólalásában egy-egy olyan eredeti ötletet, vagy javaslatot nyilvánít-

tott, amely minden alkalommal termékenyítően hatott példás módon fejlődő hitközségi életére.

1914-ben, a világháború kitörése esztendejében, elnökévé választotta meg a temesvári belvárosi hitközség, amelynek azóta is az élén maradt. Az ő hatalmas tekintélyének és fáradságát nem ismerő munkásságának köszönheti számos intézmény között létrejöttét a temesvári fiú- és leányliceum és kereskedelmi iskola.

Csak akik a viszonyokat ismerik, tudják méltányolni azt a munkát, amit dr. Vértés Adolf kifejtett ezeknek a mintaszerű intézményeknek a létre-

Dr Pistiner Jakob

Negyvenkilenc éves volt. A férfi-alkotások legszebb esztendejében akkor érte utól a halál, amikor éppen uton volt életének talán a tizezredik gyűlésére, hogy szónokoljon, agításon és új hivatást szerezzen annak a mozgalomnak, amelynek szolgálatába állította életét.

Csak a legmélyebb és legigazabb emberi és zsidó szolidaritás hangján emlékeztünk meg Pistiner Jakabról, aki bár életében politikai ellenele volt a mi világszemléletünknek, de nála emelkedettebb, becsületesebb ellenelele keresve sem találhatunk volna.

Kora ifjúságától kezdve harcos katonája és „esze” volt a bukovinai szociáldemokrata mozgalomnak és az új impérium óta ő volt a romániai szociáldemokrata pártnak legkombattansabb és legtehetségesebb vezér-egyénisége, annak ellenére, hogy internacionalista hittvallása mellett százszázalékosan tartotta meg vérségi és népi kötelekeit a zsidósággal.

A bukovinai zsidó szocialista „Bund”-nak az elnöke volt és bár a „Bund” elnevezéshez sok zsidó keserűség tapadt, ritka kivétel volt a zsidó reneszánszsal és a cionizmussal késhegyig menő harcot vivő bundista vezérkarban. A lelke mélyén mindig megmaradt jó zsidónak, akinek szíve megremegett minden zsidó fájdalom és zsidó megaláztatás láttára.

Csaknem valamennyi parlamenti ciklusban képviselője volt a szociáldemokrata pártnak s az általános munásérdekek védelme mellett mindig szembe tártta mellét az antiszemita agitációval, hatalmas szócsatákat vívott a parlament tribünjéről, sajtóorgánumok hátsábjairól és négyülések pódumairól. Cza professzorral és a többi antiszemita agitátorokkal. Kiváló szónok volt, elsőrangú művésze a tollnak és mindekközt páratlan energiájú szervező. Nemesak anyanyelve, hanem szónoki művészetének eszköze is: a jiddis nyelv volt, amelynek a nála csodálatos lágy-

A vese, hólyag, epe és gyomorbántalmak egyetlen és biztos gyógyszer a híres

PAPTAMASI

LITHYNIA

GYOGYVIZ

ÜDIT!

GYOGYIT!

Kapható mindenütt

Főlerakat: Clujon, GOLDMANN IZSAK
Piața Mihai Viteaz 15

hozása körül. A három részre szakadt temesvári zsidóságot egyesíteni kellett a zsidó kultúra jegyében. Csakis az ő tekintélyének, önzetlen jóakarásának s agilitásának tudható be, hogy a nagy költséget igénylő alkotás anyagi eszközei előteremtődtek. Az intézet mintaszerű iskolája az ország-nak, amelyet bátran oda lehet állítani a nyugati fővárosokban működő hasonló zsidó tanintézetek mellé. Az utóbbi években megteremtette az aggmeházát is.

De a helyi vonatkozású kulturális és jóléti intézmények mellett gondja volt, hogy az ország zsidóságának presztízse és befolyása emelkedjék. Ő volt az első elnöke az erdélyrészi Jewish Agencynek, egyike volt az Országos Izraelita Iroda alapítóinak, amelynek az utóbbi évekig is társelnöke és a legaktívabb irányítók egyike volt. Ujabbban azzal a koncepcióval foglalkozott, hogy népi alapon egyesítse az egész erdélyi zsidóságot és ebből a célból zsidó kongresszust akart összehívni. Betegsége azonban a kiváló embert ebben a nemes törekvésében megakadályozta. Néhány hónappal ezelőtt Budapestre vitték súlyos gyomorfekélyrel a János-sznanatóriumba, ahol — mint jeleztük — az elmúlt pénteken kielehelt nemes lelkét. Családja és a hitközség intervenciójára holttestét Temesvárra hétfőn délelőtt hozták és a belvárosi hitközség disztermében felvavatalozták. A hitközség előjárósága a döbbenetes eset alkalmából rendkívüli ülést hívott egybe, amelyen Nyíri Jenő vezérigazgató megindító szavakban beszélt arról a veszteségről, ami a hitközséget és Erdély zsidó közéletét érte dr. Vértés Adolf halálával.

Dr. Vértés Adolfot kedden délelőtt 10 órakor temetik.

ságig és hajlékonyságig finomult varázsa volt a zsidó proletár-tömegek meghódítania.

Kétszeres pergőtüzében állott minden támadásnak: szocialista és pozitív zsidó volt egyszerre. De a leggyűlölködőbb ellenfelei is el kellett ismerjék róla, hogy igaz ember volt, akinek a szándékai is nemesek és tiszták voltak.

Az ország munkásságának osztatlan részvétele kíséri sírjába és ebben a részvétele osztozik Románia zsidósága is. Fiatalon bekövetkezett halála rendkívül tragikus körülmények között történt. Agitációs uton volt, amikor a vasúti vonaton szívizélhűdés érte és a 49 éves, agilis, elpusztíthatatlan energiájú zsidó munkászervezt holtan emelték le a vonatról egy elhagyatott vidéki állomáson.

A romániai szociáldemokrata párt parlamenti frakciójának intézkedésére holttestét Csernovicba szállították, ahol a munkásság részvétele mellett fogják eltemetni. A temetésre a párt parlamenti frakciójának minden tagja Csernovicba utazik, hogy részt vegyen a temetésen.

A kolozsvári munkásság ma este hét órakor az Építőmunkás Otthonban gyászülést tart Pistiner Jakob emlékezetére.

A gyászünnepeket az ország többi nagy városaiban is megrendezi a munkásság.

ÉRTESÍTÉS!

Az IRIS porcellánáru, cserép-kályha és samottéglagyár üzletét a Str. Regina (v. Deák Ferenc ucca) 10 sz. alá helyezte át

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő
Felelős szerkesztő: Jánbor Ferenc
Bukaresti szerkesztőség:
Hátszegi Ernő, Hotel Imperial
Cikkeink utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg

— A meleg emelkedése várható. Budapestről jelentik: A meteorológiai intézet időjárásprognóza szerint néhány napon át valószínűleg derült időjárás lesz emelkedő hőmérséklettel, egyelőre azonban változóan felhős és nyugtalan időjárás várható. A hőmérséklet Budapesten tegnap délelőtt 24 fok Celsius.

— Burnau német pilóta, Izlandon és Grönlandon átrepülve, szerencsésen megérkezett Labradorra. Newyorkból jelentik: A Newyork Heraldnak jelentik Battle a Labrador felszigeten lévő Harbourból, hogy von Burnau német pilóta, aki Izlandon és Grönlandon át igyekezett átrepülni az Atlanti óceánra, ma szerencsésen megérkezett Labrador északi partvidékére, ahonnan félórát tartózkodás után újra felszállt a tovább repült Déltre, Quebec felé.

— BORZALMAS VASUTI SZERENCSETLENSÉG HARMINC SÜLYOS SEBESÜLTTEL. Párizsból jelentik: A Havas távirati iroda lisszaboni tudósítója jelenti, hogy a lousa-serpinei új vasútvonalon, amelyet nemrégiben nyitottak meg, egy személyvonat kisiklott és több kocsija a magas töltésről a mélységbe zuhant. A vasuti szerencsétlenségnek 30 sulyos san sebesült áldozata van, kik közül többen a halállal vívódnak.

A timisoarai zsidó fiúceum, leánygimnázium és fiú felső kereskedelmi iskola összes nyilvánosjogi osztályába a beiratkozás 1930 augusztus 25-31-ig tart. Az újonnan beiratkozó tanulók a 11 lej bélyeggel ellátott felvételi kérvényüköz csatolni tartoznak iskolai, születési és újraoltási bizonyítványt. A javító vizsgálatra utasított tanulók előjegyzése 1930 augusztus 25-31, beiratása pedig 1930 szeptember 6-8-ig történik. A beiratási határidőn túl jelentkező tanulók csak külön engedéllyel iratkozhatnak be.

— KISIKLOTT EXPRESSZVONAT. Rómából jelentik: Ventimigliából jelentik, hogy az olasz Rivierán Cervo közelében egyik expresszvonat kisiklott. Senkinek baja nem történt. A szerelvény két óra multával folytathatta útját.

— Eljegyzés. Guttman Jolán Temesvár és Steinfeld Mór Oradea jegyesek.

— Újabb véres zavargások voltak Perzsiában. Londonból jelentik: Angorai jelentések szerint Sirász és Isfahan perzsi városokban újabb véres zavargások voltak, amelyek különösen Sirászban számos halálos áldozatot követeltek. A halottak számát százza teszik. Katonáság kíséri meg a rend helyreállítását.

— Bombamerényletet követtek el a kalkuttai rendőrfőnök ellen. Londonból jelentik: A Timesnek jelentik Kalkuttából, hogy a rendőrfőnök ellen tegnap bombamerényletet követtek el, amikor gépkocsija a város főútvonalán elhaladt. A merénylők két bombát dobtak az autó elé s mindkét bomba fel is robbant. A rendőrfőnök sértetlen maradt, soiförje sulyosan megsebesült és a gépkocsi csaknem teljesen hasznavehetetlenné vált.

— Szeptember nyolcadikán nyílik meg az első Európa-konferencia. Genf-ből jelentik: Az első Európa-konferencia szeptember 8-án délután veszi kezdetét. A következő napokon is délelőtnként a népszövetségi tanács ülésezik, míg délután a páneurópa-tervet készítik elő az összes európai államok delegátusai.

— Beiratkozás az oradeai társulati fiú- és női felsőkereskedelmi iskolába (Alcea Gojdu). A beiratások folyó hó 25-31-ig tartanak meg, naponta délelőtt 9-12-ig. Ajánlatos, hogy az első osztályokba beiratkozni szándékozók az első napokon jelentkezzenek, minthogy a 14 éven aluliak korengedély iránti kérvénye sürgősen felterjesztendő. Az I. osztályba felvételtnek a régi típusú középiskola IV. osztályát, vagy az új típusú középiskola III. osztályát végzett növendékei abszoláló bizonyítvány alapján.

Hogyan költöttek el 700 millió lejt egy már felépített alagut és vasuti töltés képzeletbeli megépítésére

A Curentul szenzációs leleplezése az óradna-dornavatrai Potemkin-vasútról

Bucuresti—Bukarest, augusztus 25. (Az Uj Kelet tudósítójától). Most, hogy ismét aktuálissá vált a Bukovina és Erdély közötti közvetlen vasuti összeköttetés megteremtésének kérdése, a Curentul szenzációs leleplezéseket közöl arról a hatalmas panamáról, amely az ezen összeköttetést szolgáló óradna-dornavatrai vonalon történt. Ismeretes, hogy a központi hatalmak a világháború alatt az oroszokkal szembeni katonai hadműveletekben éppen azért bizonyultak inferiőrúsnak az első időben, mert megfelelő összeköttetés hiányában a bukovinai csapatok utánpótlása óriási nehézségekbe ütközött. Eppen ezért sebteben kiépítették a borgó-dornisovai vonalat, a mely azonban elégtelennek bizonyult. A központi hatalmak ezért a csapatok felvonultatásának sulypontját az óradna-dornavatrai vonalra akarták áthelyezni, amely erre a célra jobbnak és kényelmesebbnek bizonyult.

1918 végén azonban a központi hatalmak összeomlása és a forradalom véget vetett a befejezetlen munkálatoknak. A vonalnak körülbelül egyharmada készült el addig, élén az óradnai alagutal. Ez az alagut néhány hét alatt készült el s az eredeti tervek szerint a vonal építési munkálatainak még abban az

éven készen kellett volna lenniük. Munkások ezrei dolgoztak ezen a vonalon, főleg olasz, orosz, szerb és román hadifoglyok. A munkálatokba investált anyag többmilliárd lejes értéket képviselt, mint ahogyan milliárdokat képviselt az építkezésekhez szükséges anyag is, amelynek egy része Oradnán volt elraktározva.

A forradalom kitörése után az építkezési anyag egy részét ellopták, másrészt szétrombolták. A közeli falvak lakói nemcsak a gépeket és az építkezésekhez szükséges szerszámokat rombolták szét, vagy szállították el, de a sineket és traverzeket is felszedték. Ennek ellenére is sok minden maradt meg a vonalból. Így például érintetlenül maradtak az alagut és a töltés. A további munkálatokhoz odagyűjtött hatalmas kömennyiség sem kellett senkinek. Közbelépett azonban a CFR, még pedig azért, hogy a vonalat kijavítsa, illetőleg „újraépítse”. Mérnöki nyelven ezt úgy nevezik, hogy „építkezés”, ami évi százmillió lejt építkezési alapot jelent, hét esztendőn keresztül. A mérnökök terveket készítettek, építettek, töltést emeltek, alagutakat furtak. Természetesen az évi százmillióból. És senkinek sem ju-

tott eszébe, hogy a terveket már elkészítették a németek, hogy a töltés készen volt, az alagut ugyancsak át volt már furva. A háború befejezése óta az államvasutak évi százmillió lejt költöttek el immaginárius munkálatokra. Sőt mi több, két évvel az „építkezések” megkezdése után, az alagutat feldisznították és a CFR központi vezérigazgatóságának magas vendégei kiszálltak Oradnára, hogy megünnepeljék az alagut „felavatását”, a román államvasutaknak ezt a művét, amelynek munkálatai oly nagy „áldozatok” árán kezdődtek el oly sikeresen fejeződtek be.

Az óradna-dornavatrai vonal építése — írja a Curentul — Észak-Erdély leg-hatalmasabb panamája. Több, mint hétszázmillió lejt építkeztek el anélkül, hogy a vasut valami hasznát is látta volna ennek. Mindössze annyit történt, hogy százmilliókat eltulajdonítottak, ezzel szemben még azt is elhanyagolták, amit a központi hatalmak felépítettek. A vonal ma leirhatatlan állapotban van. Jó volna — fejezi be cikkét a Curentul — ha a CFR komoly vizsgálatot rendelne el, börtönbe küldene a bűnösöket, biztosítva ugyanakkor jogi uton veszteségeinek megtérítését.

— Str. Dubalarilor (Timár ucca) 3. szám alatti Kristály gőz- és kádfürdő vasárnap, hétfő, kedd, szerda, csütörtökön délelőtt 1 óráig, pénteken egész nap férfiak részére, délután 1 órától nők részére áll rendelkezésre.

— Hatalmas orkán pusztított Amerika keleti partvidékén. Newyorkból jelentik: Az amerikai keleti partvidék mentén hatalmas orkán és felhőszakadás pusztított. Newyork államban számos telefon- és távirősszekötést megszakított a vihar, ughyog egyes közgazdasági kerületek órákon át el voltak vágva a kivilágított. Newyork alacsonyabban fekvő városrészeiben lévő házakból és pincékből még nem sikerült a felhőszakadás óriási víztömegeit eltávolítani. A környéken a mezőgazdaság kárai is igen jelentősek.

— KÉT UTASSZÁLLÍTÓ HAJÓ ÖSSZEÜTKÖZÉSE. Berlinből jelentik: A rheinhesseni Bingen közelében ma a Rajnán két utasszállító hajó összeütközött. Öt sulyos és mintegy 30 könnyebb sebesültje van az összeütközésnek.

— Orvosi hír. Dr. Weisz Fülöp belgyógyászat a Park-sanatórium orvosa rendelését Calea Regele Ferdinand (volt Ferenc József ut) 34. szám alatt II. emeleten (Mézpöl kavéház fölött) ismét megkezdte. Rendel délután 2-4-ig. Telefon 2-89.

— Treviranus tovább izgat Versailles ellen. Berlinből jelentik: Bremenben Treviranus, a megszállott területek minisztere egy választói gyűlésen a keleti határokról az eddigiekhez hasonló szellemű beszédet mondott.

— MEGNÖSÜL A VELSZI HERCEG. Párizsból jelentik: A Magazin Time értesülése szerint a velszi herceg megígérte atyjának, hogyha a yorki hercegné leánya születik, úgy még ez évben meg fog nőszülni. Igéretét most be is fogja váltani és meg-nősül.

— Felborult a magdeburgi dalegyesületi tagok társasútja. Berlinből jelentik: Provinz Saschenben, Magdeburgtól északra Wolmirstadt közelében a Letzlingből este gépkocsikon hazatérő magdeburgi dalegyesületi tagok egyik társasútja felborult. A szerencsétlenség következtében 28 utas kapott sérüléseket, köztük tizenegyek állapota igen sulyos.

— KÉT ISMERETLEN LEONARDO-KÉPET FEDEZTEK FEL. Londonból jelentik: Érdekes módon fedeztek fel két eddig ismeretlen Leonardo da Vinci képet San Joao d'El Rey kis braziliai város egyik kápolnájában. A család, amelynek tulajdonát képezi a kápolna, ezzel dús gazdaggá vált. A képek értékét mintegy százmillió lejre becsülik. Ezt az összeget egyik nagy newyorki muzeum már fel is ajánlotta. A képeket röntgensugarak segítségével fedezték fel. Ugyanis az egyik kép sarka megkopott és akkor látták, hogy tulajdonképpen átfestett képről van szó. A röntgenátvilágításnál látták aztán, hogy mindkét képnek bibliai tárgya van és Leonardo da Vinci jellegzetes alkotása. A képeket — a legújabb eljárással — már meg is szabadították a felső festékrétegtől.

— A Haggibbor vívőszakosztálya folyó hó 27-én, szerdán este fél kilenc órákor Főter 24. szám I. emelet alatt megbeszélést tart. Tekintettel a fontos tárgysorozatra, kéri a tagok pontos megjelenését.

— Hazavérják Mironescu külügyminisztert. Bukarestből jelentik: Mironescu külügyminiszter a közeli napokban hazatér. A miniszter kihallgatáson jelenik meg a királynál és jelentést fog tenni tárgyalásairól, amelyeket a nyugati államok vezető személyiségeivel, elsősorban Brianddal folytatott. Mironescu csak néhány napig marad itthon és aztán Genfbe utazik a népszövetségi ülészakra.

— Madgearu varsói útja. Bukarestből jelentik: Madgearu ipar- és kereskedelmi miniszter Varsóba utaztatban Szinájában kihallgatáson jelent meg a királynál és ismertette a román delegáció álláspontját.

— Bukarestben 51 fokos meleg volt — árnyékban. Bukarestből jelentik: Bukarestben ma délelőtt 1 órákor napon 51 és árnyékban 35 fok hőség volt. A meteorológiai állomás még további hőemelkedést jósol.

— Az európai szépségkirálynők Rio de Janeiróban. Rio de Janeiróból jelentik: Az európai szépségkirálynők tegnap megérkeztek a brazil fővárosba. A kikötőből gépkocsikon bejártak a főváros főútvonalait. Nagy tömeg mindennél lelkesen ünnepelte a szépségeket.

— Megkezdte működését a keletporoszországi vidékek megsegítésére létesített Oststelle berlini központi irodája. Berlinből jelentik: A keletporoszországi vidékek megsegítésére hivatott Oststelle központi irodája megkezdte Berlinben működését a Leipzigerplatz 17. számú házban. A landstelletek szeptember elején állítják fel Breslauban, Königsbergben, Schneidemühben és Oppelnben. A Westhilfe ügyében még folynak a tárgyalások a tartományi elnökségek és a központi kormány között. Arra számítanak, hogy az akció ebben az évben 20 millió márkát kap, amelyet elsősorban a mezőgazdaság felsegélyezésére, új közlekedési utak létesítésére, a koblenzi Mosel-híd építésének támogatására és egy új rajnamenti műútnak építésére fognak felhasználni.

— Idegesség, fejfájás, álmatlanság, szédülés, bágyadság, levertség, félelemérzések eseteinél a természetes „Ferenc József” keserűvíz kitünő háziszser, amely az emésztőszervekből eredő zavarok nagyrészt megszünteti s visszaadja a szellemnek és testnek régi munkaképességét. Orvosi szaktekintélyek megfigyelték, hogy a Ferenc József víz öreg embereknél is enyhén, kellemesen és biztonságos hat. Kapható gyógyszerárutárakban, drogériákban és fűszerüzletekben.

— A keresztény munkások esseni konferenciája is a bérredukciók ellen foglalt állást. Berlinből jelentik: Essenben tegnap a keresztény munkások konferenciát tartottak, amelyen a ruhrvidéki bányászat kérdéseivel foglalkoztak és állást foglaltak a munkaadók bérleszállítási törekvéseivel szemben. A bérkérdésben ma tárgyalások kezdődtek a munkaadók és munkások között.

— Gyorsasági verseny a Mauretania és Európa gyorsgőzösk között. Párizsból jelentik: Cherbourgól jelentik a lapoknak, hogy a Mauretania és az Európa gyorsgőzösk között verseny indul meg, amelyben mindkét hajó felfokozott gyorsasággal törekszik az óceáni átkelésre. Az ut első szakaszán az Európa egy tengeri mérföld szerzett előnnyel futott be Southampton kikötőjébe. Ugy Angliában, mint Németországban érdeklődéssel figyelik a gyorsasági versenyt.

— Trösztbe alakulnak a belga papirgyárak. Brüsszelből jelentik: A belga papirgyárak, tekintettel arra, hogy erősen függnek a nyersternények beszerzésétől, a külföldi szállítóktól, trösztbe alakultak. A tröszt azonban egyelőre csak a beszerzésre hat ki és ebből a célból beszerzési társulatot szerveztek ezen a címen: Officie de la Papeterie Societe Cooperative. Ez a társaság később nemcsak nyers és segédanyagok beszerzésével fog foglalkozni, hanem egyéb anyag beszerzésével is.

Két gy és egy mi

Párizs, augusztus 26. annak, hogy a francia kormány Charles a nép hívtá, a „gyilkossági bűn” francia nyilvánosságos köztáta ez a bűnszenzációs utójáték ségi affér, amely é mint Charles Bara volt.

A Barataud-ügy dődött, amikor Párizsban telefon utján hogy hozzon el egy magányos vidéket ezen az uton meggy körülmények összgyilkosság gyanúja, egy dús gazdag tulajdonsának fiar letartóztaták és megrendőrnökek:

— Ne fáradjana ütöttem agyon az tét eldugtam.

A jelzett helyen a soiför holttestét ottlakták. A milliomeg, hogy hazame esut venni. A vizs engedélyt s Char viselő kíséretében őrtisztviselőre a ká amikor hangos rev szott ki a házból. feltörték a bezárt szobába, amelynek Charles, kezében f mellette a padlón

— Ettől a perctől k táud megváltoztatt. Beismerő vallomás jelentette, hogy a sárolt csak huszon szerzett tudomást, hogy ő gyilkolta- ját s ha igen, mi hogy ki a kocsivez ez az sztereotip a zél én titkom”.

Május hó 24-én gyilkossági bűnper ben. Az egész tárg érzéketlenül ült a v ga elé nézett s fo dotta:

„Éz az én titkom és nem is akarok”.

A bíróság nem l a rejtélyes Charlyette meg bünyes fogytigiani kényse tömeg azonban azt nem meri a milliót ni s ezért megostrot letet. Katonáságnak csak több sebesült det helyreállítani. kor csillapodtak le éyennél legyenete

A Barataud-ügy nem ért véget. Apr kedő, aki Guayan gyenyenkolóniáról közölte, hogy Char vészen meghalt. meghalt az elítelt desében. Minden kís nyult, hogy megáll les Barataud éle- niabavátnak bizon

Jaroszlá Infanter Viszontags hábor

A világháboru szatirikus regénye rakozik világirodá vált humoros műve és több szindarab gényből, amelyben bolond, hogy már net, mond vélemény ézményekről, de t úgyan ki a kacag

Ara KAPHATÓ KÖNYVOSZ

Schwartz Menyhért né külföldi mintára berendezett ort.
Zsidó leánynevelő intézete
(Internátusa) ORADEA Str. Saguna (Kapucinus ucca) 9. sz. alatt
Prospektus A beiratások megkezdődtek

Két gyilkosság és egy milliós örökség rejtelmes története

Párizs, augusztus 25. Egy éve múlt annak, hogy a francia bíróság előtt folytatták Charles Barataud, vagy mint a nép hívta, a „szép Charley” kettős gyilkossági bűnperét. Annakidején a francia nyilvánosságot élesen foglalkoztatta ez a bűnper, amelynek most szenzációs utójátéka támadt: egy örökségi affér, amely éppen olyan rejtélyes, mint Charles Barataud gyilkossági ügye volt.

A Barataud-ügy 1928 január 12-én kezdődött, amikor Faure limogesi taxisofőr telefon útján megbízást kapott, hogy hozzon el egy vendéget autóján egy magányos vidékről. A kocsivezetőt ezen az uton meggyilkolták s a véletlen körülmények összejárására folytán a gyilkosság gyanúja Charles Barataudra, egy dúsgazdag limogesi kaolinbánya tulajdonosának fiára terelődött. Charlest letartóztatták és mindjárt kijelentette a rendőröknek:

— Ne fáradjanak. Faure halott. Én átöttem agyon az országuton s holttestét eldugtam.

A jelzett helyen azután megtalálták a sofőr holttestét és Charlest fogva tartották. A milliós fia csak azt kérte még, hogy hazamehessen anyjától buszra venni. A vizsgálóbíró megadta az engedélyt s Charles két rendőrtisztviselő kíséretében hazamehetett. A rendőrtisztviselők a kapu előtt várakoztak, amikor hangos revolverdörrenés hallatszott ki a házból. A rendőrtisztviselők feltörték a bezárt ajtót, behatoltak a szobába, amelynek közepén ott állott Charles, kezében füstölő fegyverrel s mellette a padlón ott feküdt intim barátjának, Peynet Bernardnak holtteste.

Ettől a perctől kezdve Charles Barataud megváltoztatta eddigi taktikáját. Beismerő vallomását visszavonta és kijelentette, hogy a sofőr meggyilkolásáról csak huszonnégy órával később szerzett tudomást. Minden kérdésre, hogy ő gyilkolta-e meg legjobb barátját s ha igen, milyen okból, továbbá, hogy ki a kocsivezető gyilkosa, Charles ezzel a sztereotíp mondattal felelt: „Ez az én titkom”.

Május hó 24-én kezdődött a kettős gyilkossági bűnper tárgyalása Limogesben. Az egész tárgyalás alatt Charles érzéketlenül ült a vádlottak padján, maga elé nézett s folyton csak ezt mondta:

„Ez az én titkom. Én nem beszélhetek és nem is akarok”.

A bíróság nem látott egészen tisztán a rejtélyes bűnyűgyben s talán ez mentette meg Charlest a haláltól, mert életfogytiglani kényszermunkára ítélték. A tömeg azonban azt hitte, hogy a bíróság nem meri a milliós fiát halálra ítélni s ezért megostromolta a bírósági épületet. Katonáságnak kellett kivonulni s csak több sebesült árán tudták a rendet helyreállítani. A kedélyek csak akkor csillapodtak le, amikor Charlest a Cayennei fegyencélepre szállították.

A Barataud-ügy azonban ezzel még nem ért véget. Április végén egy kereskedő, aki Guayanából, a délamerikai fegyencolonniáról érkezett, azt a hírt közölte, hogy Charles Barataud tudósvészben meghalt. Két nappal később meghalt az elítélt atyja is szívizélhűtésben. Minden kísérlet, amely arra irányult, hogy megállapítsák, vajjon Charles Barataud éle, vagy meghalt, eddig hiábavalónak bizonyult. A mai napig

senki sem tudja, hogy Charles életben van-e még.

Időközben a meggyilkolt sofőr felesége, három gyermek anyja, kártérítési pert indított a Barataud-család ellen 250.000 frank erejéig. A bíróság ezt az összeget meg is ítélte. Az öreg Barataud kijelentette, hogy csak akkor tud fizetni, ha eladja minden birtokát. Ezt meg is tette s mint kiderült, félmillió frankot kapott ingatlan vagyonaért. De mielőtt a sofőr felesége a negyedmillió frankot megkapta volna, az öreg

Barataud meghalt s nem maradt utána semmi, egy sou sem. A félmillió frank, amely néhány nap előtt még birtokában volt, nyomtalanul eltűnt. Semmiféle bankszámlája nem volt s a Barataud-házban csak értéktelen dolgokat találtak. Az asszony feljelentést tett a titokzatos ügyben, a hatóságok azonban kideríthetetlen rejtély előtt állnak az eltűnt pénzt illetően. A titokzatos körülmények összetalálkozása folytán terjedt el az a hír, hogy Charles Barataud megszökött a fegyencélepről s a pénz az ő birtokában van. Es hogy az ügy még jobban bonyolódik, Barataud ügyvédje bejelentette, hogy a per újrafelvetését fogja kérni, mert védené ártatlan, a terhére rótt két gyilkosságban. Barataud tudja, hogy ki a gyilkos, eddig azonban nem beszélhetett.

KÖZGAZDASÁG

Megkezdődtek az előkészítő munkálatok a román telefonhálózat és berendezés átvételére

Bucuresti—Bukarest augusztus 25. A Soc. An. Rom. de Telefoane megkezdte az előkészítő munkálatokat a romániai telefonhálózat átvételére. A napokban az International Telephone megbízásából négy angol speciálista érkezett Bukarestbe, akik az előkészítő munkálatokat már meg is kezdték. Az angol szakértők a jelenlegi telefon-

hálózati anyag és berendezés felértékelésére, a jelenlegi postaszemélyzetre vonatkozólag folytat tárgyalásokat. A tárgyalások lefolytatása után a külföldi szakértők az egyes nagyobb városok telefonközpontjait látogatják meg. Beavatottak szerint január 1-ig a telefonhálózat teljes átvétele megtörténik.

A kézműiparosok első nemzetközi kongresszusa Rómában

Az olasz kézművesek Autonóm Fasiszta Szövetsége a francia kézműves-ség szövetségének központjával karöltve ez év szeptember 20—23. napjain Rómában megrendezi az első nemzetközi kézműves kongresszust, melyre a román kézműves és kisiparosságát is meghívták. A kongresszus elnöke az olasz szövözetek minisztere, Bottei lesz, aki szeptember 20-án délelőtt 10 órakor nyitja meg a kongresszust nagyobb beszéddel.

A kongresszus programja a következő:

Szeptember 20-án délután három órakor terjesztik be jelentéseiket az egyes országok megbízottai a kézműiparosság helyzetéről, különös tekintettel a szervezetek jellegére, a tagok számára, belső szervezetére. A kézműiparosság hivatalos szervei az állam-ban. A kézműiparnak törvényileg nyújtott kedvezmények. Ingó és ingatlan vagyon, adó, hitelügy stb.

Szeptember 21-én délelőtt fél 10

órákor jelentés, hogy milyen lépéseket tett az olasz és francia kézműiparosság, hogy a genfi nemzetközi munkügyi hivatalban képviselést nyerjen. Jelentés arról, hogy fellátható a kézműiparosság nemzetközi szerve, mely a Népszövetség kebelében működő Munkügyi Hivatallal állandó összeköttetésben akar lenni, a kézműiparossági érdekeit lesz hivatva oltalmazni és támogatni. Vita e felett és az alapszabályok megalkotása.

Szeptember 22-én délelőtt fél 10 órakor a kézműiparosság nemzetközi hivatalának megalakulása és vezetőségének megválasztása. Különböző kérdések és indítványok megvitatása.

Szeptember 23. Kirándulások Nápoly (Capri, Pompei, a Vezuv), vagy Florenc, esetleg Velencébe a kiküldöttek választása szerint.

Tetemes vasuti kedvezmények és számos vasuti könnyítés teszi a részvételt lehetővé.

Vámunió a brit világbirodalom belül Londonból jelentik: A brit világbirodalmi konferencián többek között tárgyalni fogják annak a vámunióknak a bevezetését, amely egyetlen vámterületté fogja az egész brit világbirodalmat alakítani. Tekintve, hogy az angol dominionokban erős a munkanélküliség, a do minionok kormányzói nem mutatnak különös szimpátiát a tervvel szemben. A napokban még Ujzélánd és Kanada között vámháboru ütött ki. Kanada ugyanis az ujjzélándi vajra 300 százalékos vámot vetett ki, mire Ujjzélánd az azal felett, hogy a kanadai autók bevételi díjának kedvezményeit eltörölte. Mindazonáltal úgy vélik, hogy a konferencia megnyitását sikerülni fog ezeket az elletéteket kiküszöbölni és a tanácskozásokon felül fog kerekedni az a megfontolás, hogy az egységes vámterület bi-

zonyára csak előnyére válhat a brit birodalomnak, amelynek ma tisztára szociális kérdéseket kell megoldania.

Hitelvédő kongresszus Bécsben. Bécsből jelentik: December 14 és 18-ika között Bécsben kongresszust fognak tartani a világ hitelvédő intézetei, hitelfutóditó irodái és inkasszó-szervezetei. A kongresszusra Európa, Amerika és Ázsia szakmai intézetei beígérték képviselüket. Legerősebben Németország volt képviselve. Napirenden állanak a hitelvédelem és információ legfontosabb problémái. Különös jelentősége lesz a világkongresszusnak a modern finanszírozás szempontjából. A kongresszussal egyidejűleg szakmai kiállítást is rendeznek.

Tojásexportőrök szindikátusa alakul. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara nagytermében vasárnap az erdélyi tojásexportőrök dr. J. Chirila elnöklétével gyűlést tartottak, amelyen főként a standardizáló törvény ellen tiltakoztak. Követelték, hogy mindaddig ne hozzak tető alá a törvényt, míg ebben a fontos kérdésben nem hallgatják meg a tojásexportőröket is. Egyben kimondták egy tojásszindikátusnak a megalakítását. Az alakuló közgyűlést rövidesen Kolozsváron fogják megtartani.

Az oroszok nagymennyiségű platínát dobnak a piacra. Berlinből jelentik: Az orosz szovjetkörtársaság kereskedelmi képvisellete ujabban nemcsak orosz fát és hatalmas gabonakészleteket exportál, hanem jelentékeny platinaszállítmányokat is irányít különösen Németországba, Angliába és Amerikába. Ez a dumping erősen éreztette hatását a világpiacra, úgy, hogy néhány hónap alatt a platina ára 16 font sterlingről leesett 10 font sterlingre. Sőt ujabban hét és fél font sterlingért is lehet vásárolni platínát.

Nagy veszteségek a gypjupiacra. Newyorkból jelentik: Ausztráliában most közölték az elmúlt gypjuév eredményeit. A kimutatások szerint egy eddig még nem tapasztalt árueértékeltelenedés következett be. Valami kismértékben visszafeljődött a forgalom is, amennyiben a tavalyi kétmillió 625 ezer bala helyett ezidén 2 millió 472 ezer bálával kereskedtek. A gypjuárak egy éven belül 41.1 százalékkal estek. A hatalmas áresés következtében az ausztráliai gypjutermelők súlyos finandális nehézségek elé jutottak, úgy, hogy a kormány intervenciójára lesz szükség.

A nők legkedveltebb írói!!!

A nőknek Colette, Gyp és Glyn. Sok százezer asszony, leány gyönyörködik bennük

Most 70 százalékkal olcsóbbak ezen írók legjobb könyvei!

GYP	
Line imádója	52 lej
Az örök bakfis	52 lej
A szép Guerandné	52 lej
A züllött társaság	52 lej
GLYN	
Acél és kova	52 lej
Az ellentét	52 lej
Ez az ára	80 lej
Férfi és leány	80 lej
A karrier	80 lej
A második Ambrozina	80 lej
A nagy feladat	80 lej
A nagy pillanat	80 lej
Öt év mulva	52 lej
Római színjáték	50 lej
Tul az óceánon	80 lej
Vak szerelem	60 lej
ESCHRUTE	
Árvácska	40 lej
Boldogság csillaga	40 lej
Diadal	40 lej
Hazárd	40 lej
Lengyel vér	60 lej
Magamért szeressen	40 lej
A medvevár lovagja	40 lej
Örök ifjuság	40 lej
A tékozló fiu	40 lej
Udvari levegő	40 lej
Vadrózsa	50 lej
Zsugori néne	40 lej
COLETTE	
Bűnös ártatlanság	66 lej
Cinci	52 lej
Cinci meghal	52 lej
Gyerekek	52 lej
Mitsou kisasszony	52 lej
Az örvényben	66 lej
Az örvény szélén	66 lej

KAPHATOK AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYABAN

Ha azt akarja, hogy hirdetései eredményesek legyenek, hirdessen az Uj Keletben.

A KOLOZSVÁRI MOZGÓK MŰSORA

Aug. 26	MAGYAR SZÍNHÁZ	CARMEN	CORSO	EDISON	SELECT	URÁNIA
Kedd	A nábob leánya	Lengyelvér	Asszony légy jó...	I. Égő asszony	A borneoi szökevény	Ki a gettóból
				II. Ördögi asszony		

Jaroszláv Hasek: Infanterist Svejik Viszontagságai a nagy háboruban I.

A világháború egyetlen humoros, satirikus regénye, amely méltán soraközik világirodalom halhatatlanná vált humoros művei közé. Három film és több szindarab készült ebből a regényből, amelyben Svejik, aki olyan bolond, hogy már bölcsnek is elnevezhet, mond véleményt emberekről, intézményekről, de úgy, hogy a könnyűugyan ki a kacagástól és nevetéstől.

Ara 95 lej

KAPHATÓ AZ UJ KELET KÖNYVOSZTALYABAN

lejt suti ére

sutiról

ket már elkészít a töltés készen ak át volt már ére óta az állam-lejt költöttek el tokra. Sőt mi tkezések” meg- feldisítettek érigazgatóság- száltak Oradná az alagut „fel- vsasutaknak ezt munkálatai oly kezdődtek el be.

ai vonal építése szak-Erdély leg- a. Több, mint ztek el anélkül, hasznát is látta annyi történt, ajdonítottak, ez elhanyagolták, ak felépítettek. állapotban van. kékét a Curentul, vizsgálatot rem- né a bűnösöket, jogi uton vesz-

sét a keletpo- segítésére léte- ztpontot irodája. letporosországi ivatott Oststille ztde Berlinben latz 17. számú szeptember ele- an, Königsberg- és Oppelnben. még folynak a i elnökségek és zött. Arra szá- ebben az évben melyet elsősor- gelyezésére, új sére, a koblenzi smogtatására és tnak építésére

matlanság, szé- tség, félelemér- szetes „Ferenc háziszser, amely eredő zavarok s visszaadja a i munkaképes- yek megfigyel- ef viz öreg em- mesen és bizto- gyszertárakban, letekben.

sok esseni kon- tiók ellen fog- ntik: Essenben nkások konfe- n a ruhvidéki oglalkoztak és adók bérlesz- ben. A bérkér- kezdődtek a között.

a Mauretania közt. Párizs- l jelentik a la- ia és az Euró- verseny indul ajó felfokozott z óceáni átke- an az Európa zett előnyvel köztjébe. Ugy országban ér- vsorsági ver-

elga papirgyá- A belga pa- yek beszerzése itóktól, tröszt- nban egyelőre és ebből a cél- zerveztek ezen eterie Cociete g később nem- ok beszerzése- egyéb anyag

Színház—Mozi

A Magyar Színház irodájának közleményei

Amerika leghíresebb zsidó operette-társulata Kolozsváron.

Hallatlanul érdekes és vonzó eseménye van a Magyar Színháznak. Amerika legbrilliansabb zsidó operette-együttese, a Tefner vezetése alatt működő 24 tagú teljes társulata vendégszerepel. A társulat starja Sidy Thall, ez a 18 éves elragadó operette-soubrette. Kedden este 9 órakor van a zsidó operette-társulat második előadása, amikor a „Barmitzwa” című 3 felvonásos új operettet adják. Szerdán és csütörtökön nem lesznek Kolozsvárt a társulat tagjai, de azután még egy estére visszatérnek és szombaton este 11 órakor bucsufőlépésül a „Jankele” című operettet fogják eljátszani. Rendes színházi helyárrak. A pénztárnál előrelátható nagy torlódás elkerülése végett tanácsos lesz jegyekről nappal gondoskodni.

Névtelen asszony Poór Lilivel, mozi-helyárrakkal.

Szerdán este a leghatásosabb francia színművet, a „Névtelen asszony” című színművet hozzák színre hosszú pihentetés után, teljesen új szereplőkkel, a címszerepben Poór Lilivel, akinek ez egyik legbrilliansabb alakítása. Különös érdekessége lesz még az előadásnak, hogy a kis lány szerepét Forgácsné, a védő szerepét pedig Révész Lajos fogja játszani. Az érdekes előadást szerdán este nagyon olcsó mozi-helyárrakkal tartják meg s így a jegyek ára: 60, 40, 30, 20 és 10 lej.

FRUSKA.

Oriási érdeklődéssel, lázas kíváncsisággal várja a közönség a péntek estét, amikor a „Fruska”-t fogják bemutatni. Évek óta nem volt olyan sikere az amerikai és európai színpadoknak, mint a „Fruska”, amelynek éppen most ünneplik Budapesten 100-ik előadását. A „Fruska” kolozsvári főszereplői Marsi Giz, Kaszab Anna, Tóth Elek, Benes Ilona, Lantos Béla. A „Fruska” háromszor van előadásra tűzve.

NÁBÓB LEÁNYA.

Ma is, holnap is a „Nábob leánya” c. hatalmas hangos, zenélő, éneklő film-ujdonságot vetítik a Magyar Színházban. Akik már látták, az elragadtatás, az extázis hangján beszélnek a „Nábob leánya”-ról. Előadások csak 3, 5 és 7 órakor. Helyárrak: 20 és 10 lej.

A Tenger hősei és Biztosítsa magát
A leggrandiózusabb hangos film és Clara Bow.

Hosszu idő óta nem hirdettek Kolozsváron olyan nagyszerű filmszenzációt, aminőt most a Magyar Színház hirdet. Csütörtökön kezdik ugyanis vetíteni a világ legtekélyesebb hangos, énekes, zenélő film-ujdonságát, a „Tenger hősei”-t. Mindenkit le fog nyűgözni ennek a filmnek példátlan nagyszerűsége. Ezzel egy műsor keretében be fogják mutatni Clara Bow legújabb, legragyogóbb 8 felvonásos vígjátékát, a „Biztosítsa magát”. Olyan grandiózus műsor ez, hogy ennek kedvéért a színházban egy este szünetelni fognak a színházi előadások, hogy csütörtökön nemcsak délután, de este 9 órakor is látható a „Tenger hősei” és „Biztosítsa magát”. Helyárrak: a 3, 5 és 7 órai előadásokon 20 és 10 lej. Helyárrak a 9 órai előadásokon 30, 20 és 10 lej. Az esti 9 órai előadásra előre is megválthatók a jegyek.

A MAGYAR SZÍNHÁZ MŰSORA

Kedden este 9 órakor: Barmitzwa. (A zsidó operette-társulat második vendégjátéka. Sidy Thall főlépésével. Sorozatszám 364.)

Szerdán este 9 órakor: Névtelen asszony. (Nagyon olcsó mozihelyárrakkal. Poór Lili főlépésével. Helyárrak: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Ötszemélyes páholy 150 lej. Sorozatszám 365.)

Csütörtökön este 9 órakor filmelőadás: A tenger hősei. (A jelenkor leghatalmasabb hangos, zenés film-ujdonság) és Biztosítsa magát. (Clara Bow legbrilliansabb, legragyogóbb 8 felvonásos vígjáték-ujdonsága. Helyárrak: 20 és 10 lej.)

Pénteken este 9 órakor: A fruska. (Az amerikai és európai színpadok legszenzációsabb ujdonsága. Először! A budapesti Belvárosi Színházban 150-szer adott új vígjáték. Nyári helyárrakkal. Sorozatszám 366.)

Szombaton este háromnegyed 9-kor: A fruska. Ujdonság, másodsor. Olcsó nyári helyárrakkal. Sorozatszám 367.)

Szombaton éjjel 11 órakor: Jankele. (A világ leghíresebb amerikai zsidó operette-társulatának bucsufőlépése. Főszereplő: Sidy Thall, Amerika legünnepeltebb operettesoubrette. Rendes helyárrak. Sorozatszám 368.)

Vasárnap d. u. 3 órakor: Antónia. Ujdonság, olcsó mozihelyárrakkal. Jegyek ára: 50, 40, 30, 20 és 10 lej. Sorozatszám 369.)

Vasárnap este 6 órakor: A fruska. Ujdonság, harmadsor. Olcsó nyári helyárrakkal. Sorozatszám 370.)

Vasárnap este 9 órakor: Ünnepi bucsu előadás. Az idei évad utolsó előadása: Taifun. (Poór Lili, Janovics Jenő, Tóth Elek, Mihályfy László bucsufőlépése ez évadban. Sorozatszám 371.)

A MAGYAR SZÍNHÁZ MOZI-MŰSORA

Kedden: 3, 5 és 7 órakor: A nábob leánya. (Hangos, éneklő, zenélő film 8 felvonásban.)

Szerdán 3, 5 és 7 órakor: A nábob leánya. (Hangos, zenélő és éneklő film. Helyárrak: 20 és 10 lej.)

Csütörtökön 3, 5, 7 és este 9 órakor: A tenger hősei. (Minden eddigi hangos filmet túlszárnyaló világatrakció! A legszületesebb mutatványos és legtekélyesebb zene és ének). II. Biztosítsa magát. (Clara Bow legújabb, legtekélyesebb vígjátéka 8 felvonásban. Helyárrak: 3, 5 és 7 órakor 20 és 10 lej. Helyárrak este 9 órakor: 30, 20 és 10 lej.)

Pénteken: 3, 5 és 7 órakor: A tenger hősei. (Hangos, zenélő film) és Biztosítsa magát. (Vígjáték a főszerepben: Clara Bow. Helyárrak: 20 és 10 lej.)

Szombaton fél három, fél öt és fél hét órakor: A tenger hősei és Biztosítsa magát. Helyárrak: 20 és 10 lej.)

Vasárnap d. e. 11 órakor: A tenger hősei. (Hangos, zenélő film-ujdonság) és Biztosítsa magát. Clara Bow 8 felvonásos vígjátéka. Kivételes helyárrak: 20 és 10 lej.)

RADIO MŰSOR

Idő: Középeurópai

KEDD, AUGUSZTUS 26.

Bukarest. 12—13.30: Grammfón. — 17: Rádiózenekar. 17.50: Simonsis énekesnő dalai. 18.45: Grammfón. 20: Chebab Nadia zongoraművész nő játéka. 21: Athanasiu baritonénekes dal-estje.

Budapest. 9.15: A m. kir. 1. honvédelmi vezényelők zenekarának hangversenye.

9.30: Hírek.
9.45: A hangverseny folytatása.
11.16: Nemzetközi vízjelzőszolgálat.
11.15: A m. kir. államrendőrség zenekarának hangversenye a Vigadó-térről. (A Dunakorzó-kávéház terraszán.)

Közben:
12: Déli harangzó.
12.05: A hangverseny folytatása.
12.25: Hírek.
12.35: A hangverseny további folytatása.

1: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés.
2.30: Hírek, élelmiszerárak.
3: Piaci árak, árfolyamhírek.
4: Balogh Hajós Terézia állat-meséi.
4.45: Pontos időjelzés, időjárás- és vízállásjelentés, hírek.
5: Szabó Mária novellái: A szombati soros. Lakást keresnek.
5.35: Szalonzenekari hangverseny.
6.40: Komjáthy Aladár műveiből olvas fel: „Az év kerekén”. (Vers). „Lépvessző”. (Novella.)
7.15: Farkas Jenő és cigányzenekarának hangversenye.
8.15: Űgétversenyeredmények.
8.20: Komáromy János felolvasása.
8.50: A Budai Dalárda hangversenye.

Utána: Pontos időjelzés, időjárás-jelentés, hírek.
Majd: Pataki-jazz a margitszigeti Spolarich-étteremből.

Belgrád. 20: Zágráb. 22.15: A rádió négyes esti zenéje.

Berlin. 19: Énekkar népdalokat ad elő. 20: Offenbach: A gerolsteini nagy hercegnő című háromfelvonásos operettje a stúdióban.

Pozsony. 16.30: Operettzene grammfónon. 17: Prága. 18: Könnyű zene. 19.20: Grammfón. 19.30: Prága. 19.35 Kassa. 21: Mor. Ostrava. 22: Prága. 22.15: Táncczene.

Brünn. 11.30: Grammfón-táncczene. 12: Prága. 12.20: Mor. Ostrava. 13.30—21: Prága. 21: Mor. Ostrava. 22: Prága. 22.15: Pozsony.

Frankfurt. 19.30: Wolf Hugó-dalok. 20: Offenbach: A trapezunti hercegnő c. háromfelvonásos operettje Berlinből.

Kattovic. 20: Puccini Pillangó kisasszony c. operája grammfónon. 22: Szórakoztató zene.

Kassa. 20.05: Piskásek: A végzetes hadgyakorlat c. operettje. 22.15: Táncczene.

Köln. 20: A muzsikáló nép. 21: Beethoven: Kreutzer szonáta.
Prága. 19.35: Rádiózenekar. 20.30: Tenorének. 21: Violajáték. 21.30: Parszik zongoraművész játéka.
Róma. 21.02: Ének- és zenekari verseny.

Toulouse. 19: Haváji gitár, szimfonikus zenekar.
Varsó. 20: Puccini Pillangókisasszony c. operája grammfónon.

Bécs. 20.05: Gottesmann Hugó hegedűművész játéka. 21.05: Népszerű dalok vegyeskarral, a margareteni népkar előadásában. 21.45: Kassovitz-zenekar.
Zágráb. 20: Gerstel Aliz műnsteri operánekesnő hangversenye. — 22.16: Hangosfilm közvetítés.

Autóbusz menetrend ★ MERA & COMP

Érvényes: 1930 május 15-től

Šimleu-Silvaniei—Zálu

INDUL				Šimleu-Silvaniei Várgolt Zálu
710	810	1230	18	
730	830	1250	1820	
810	910	1300	19	

Zálu—Šimleu-Silvaniei

ÉRKEZIK			
1110	14	19	
11	1340	1940	
1000	13	18	

Zálu—Crasna—Ciucea

645	13	18	Zálu
735	1840	1840	Várgolt
745	1445	30	Crasna
915	16		Ciucea

Ciucea—Crasna—Zálu

1330	19	8	
1340	1830	730	
1120	1815	7	
1005	17		

Šimleu—Crasna—Ciucea

710	14	1815	Šimleu
735	1420	1835	Várgolt
745	1445	19	Crasna
915	16		Ciucea

Ciucea—Crasna—Šimleu

12	1845	745	
1140	1830	720	
1120	1815	7	
1005	17		

Carei—Šimleu—Zálu

15	430		Carei
16	530		Tágnad
1745	7		Šimleu
19	815		Zálu
	915		Ciucea

Zálu—Šimleu—Carei

1630	1030		
1530	930		
14	8		
13	645		
1005			

ÉRKEZIK

INDUL

XIII EVF. Cluj—Kolozsvár augusztus 5690 EV

Uj Kelet az... és bánati... nap...
Közzel... utánn...
Késir...
és meg...
és meg...
és meg...

A tábla is verdiktet

Zelea Codreanu...
Már szabadláb...
vasgárdá legfőbb...
zolt Jasiba.
Mi lesz ezután?...
sodszori felmentő...
ménye? Ez az a...
kering megnyugt...
vegében, mióta az...
első felmentő ver...
most feleljen helye...
re az a nemzeti pa...
akitől a Zelea Cod...
gyalásának idején...
mi lesz Romániaba...
táció sorsa.

En azt hiszem...
mátorunk — hogy...
táció el fog sekély...
hogy a diákok kaph...
gésekre. Hiszen a k...
sen fojt el minden...
vést, sőt talán túll...
antiszemita izgatók...
iszemita agitátorok...
lönben vannak. Ni...
agitátor sem szabad...
ásokra szervezhet...
Éppen ezért biztos...
mozgalom nem fog...
illetőleg van egy...
hogy tényleg béke...
— Mert egyetlen...
mondotta elgondolk...
asztpárti politikus...
a az igazságügyi f...
ezavudni a rendf...
tézkedéseit. Ha a l...
et bírói ítéletek fo...
nem fogják felm...
tat.

Igy beszél a nem...
itikus, aki úgy lát...
gatási hatóságok...
mi tőlük tellett és...
szemita mozgalom...
ében van, akiknek...
mel kell felelniük...
ntézkedéseire. Ha...
litélik azokat az ag...
bülgyminiszterium...
ak a bíróságok elé...
ország és világ el...
ogy valóban nem...
büntetlenül izgatni...
vetni a zsidó lako...
nybiztonsága elle...
A bíróság azonba...
tábla is felmentette...
z a felmentő ítélet...
nem is jelenthet egy...
z igazságügyi ha...
zerint kár volt Ze...
ltalában letartózt...
mást követő bírói f...
llapította meg, ho...
nem büns az ellene...

Ime ez a logikus...
fői tábla felmentő...
tán alig lehet kéts...
hogyan fognak sz...
most azután világ...
reális értéke min...
léseknek, amelyek...
akról megnyilatkoz...
elések hatása alát...
hatóságok. Mit ér...
égre valahára r...
ogy az antiszemita...
oztatja, a bíróság...
ket? Rosszabb ez...
eknél is, sőt rossz...
gyáltalában nem f...
a rendőri intézked...
al szemben. Hiszen...
gatór, aki felem...
verdiktet a kezébe...
ényszéki tárgya...
ogy rehabilitálva...
lóriát fonnak a fe...

Aprohirdetések

Farkas Rudolf Désről azonnal közölje édesanyjával tartózkodási helyét. Ismerősei, akik mostanában látták, értesítsék Farkas Gersonnét, Dés.

1—2 kosztos diák teljes kóser ellátást nyerhet zsidó uricsaládnál, modern lakás, német nyelvtanulmányi ellenőrzés. Timisoara, Bonnáz u. 6, ajtó 33, I. em.

Iskolagyerekeket felveszek teljes ellátásra, fürdőszoba használattal. Érdeklődni Deák Ferenc uca 13, butorüzlet.

Modern szuterén raktárnak vagy üzlethelyiségnek kiadó. Piata Unirii 20.

Timisoarai uricsalád pensióba vesd két 15 éven felüli gimnáziumi tanulót. Rituális koszt. Izsák Timisoara, Sörházfasor 2 szám.

Schwartz Ignacné orth. kóser vegetárius étterme és tejcsarnoka Reg. Ferdinand (Wesselenyi uca) 10 szám alatt megnyitott. A felhasznált tejtermékek saját készítményeim. — Ugyanott naponta friss tehén- és bivalytej házhoz szállítva is kapható.